

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HAANDVÆRKER FORENINGEN I KØBENHAVN

BIDRAG TIL FORENINGENS HISTORIE
I AARENE 1890—1915

AF

C. A. CLEMMENSEN

UDGIVET I ANLEDNING AF FORENINGENS
75-AARS JUBILÆUM DEN 20. NOVEMBER 1915

TRYKT I LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN 1915

HAANDVÆRKERFORENINGEN
I KØBENHAVN

1890—1915

HAANDVÆRKER FORENINGEN I KØBENHAVN

BIDRAG TIL FORENINGENS HISTORIE
I AARENE 1890—1915

AF

C. A. CLEMMENSEN

UDGIVET I ANLEDNING AF FORENINGENS
75-AARS JUBILÆUM DEN 20. NOVEMBER 1915

TRYKT I LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN 1915

Façaden Kronprinsensgade 7.

Paa en af Haandværkerforeningens Minde-
dage sendte de Gamle derude i Alderstrøt
en trohjærtig Hilsen med Tak for alt, hvad
Foreningen har udrettet for den køben-
havnske Haandværksstand, til Vejledning for den unge
fremadskridende og til Støtte for den gamle trængende
Haandværker. Med disse faa jævne og dog saa vidt
spændende Ord maales en god Del af den Gerning,
som blev Haandværkerforeningens. Den kom til Ver-
den i en Kamptid, da gammelt brødes med nyt, og
der faldt haarde Hug i hin bevægede Kampperiode.
Men da Striden stilnede af, da det gjaldt om at ind-
rette sig under de nye Forhold, viste Haandværker-
foreningen ret sin Levedygtighed. Gennem Opgangs-
og Nedgangstider har den aldrig tabt den Opgave af

Syne: at opmuntre den friske Ungdom, der samlede sig som Rekrutter under Haandværkets Fane, og at skabe de Gamle Hjemmets Tryghed for deres Livsaften.

Under alt dette har den ikke glemt de faglige Spørgsmaal. Det gamle Ord: »Ærligt Haandværk er Pryd for hver Stad« har ligesom været Devisen over Haandværkerforeningens Gerning. Den Kreds af Mænd, der for 75 Aar siden kom sammen for at stifte Haandværkerforeningen, mødtes i Vingaardsstræde i det Lokale, som tilhørte den i Slutningen af det attende Aarhundrede grundlagte »Beständig borgerlig Forening«. Der er noget symbolsk deri. Haandværkerforeningen har netop selv været den bestandig borgerlige i Ordnes bedste Forstand. Som den ligger i Hjærtet af den gamle By, saaledes har den Traditioner, der bevarer Forbindelsen med svundne Tiders sindig-støtte Borgerskab. Men den har ikke lagt sig til den bekvemme Hvile paa Traditionens Hovedpude. Har der af og til lydt utaalmodige Røster, som fandt, at Haandværkerforeningen ikke havde tilstrækkelig Føling med Tiden, saa er det jo ikke andet og mere, end hvad der jævnlig høres i en Forening, naar den først er kommet godt op i Aarene. Selve disse Røster, som skynder paa, gør ogsaa deres Nytte. Haandværkerforeningen har, som enhver anden Institution af antagelig Alder, haft baade Fremgangsstunder og stille Tider. Til sit 75-Aars Jubilæum gaar den under Fremdriftens Tegn, — saa stærkt som den i de senere Aar vidste at forøge sit Medlemstal.

Gennem mange Aar har man ønsket at kunne skaffe rummeligere Lokaler, og Foreningens stærke Væxt

»Alderstrost«, Nørrebrogade.

har givet dette Ønske ny Næring. Hvor mange Forslag var der ikke fremme om Rejsningen af det »Haandværksmestrenes Hus«, der skulde indlede en ny Æra i Foreningens Historie! Men man vilde ikke kaste Haandværkerforeningen ud i Eventyret, lød det end aldrig saa smukt. Det var stadig Pengene, det kneb med. Saa faldt der mismodige Ord. Paa en Generalforsamling i 1902 var der et Medlem, der sagde: »Vi kan hverken tænke paa at bygge i vor eller i vore Børns og Børnebørns Tid, men først engang i det 22. Aarhundrede«. Det var nu saa meget pessimistisk. Fire Aar senere havde et Medlem regnet ud, at efter den Fart, hvormed Byggesagen hidtil var gaaet frem, vilde det vare 94 Aar, inden de indkomne Beløb med Renter og Renters Rente var tilstrækkelige til at man kunde begynde at bygge. Men de Oplysninger, der blev forelagt den sidste ordinære Generalforsamling, viser, hvor stærkt Byggesagen er gaaet frem i de senere Aar. Den Tid vil næppe være fjærn, da Planen om det nye Haandværkets Hus kan blive til Virkelighed.

Men naar man saaledes ser fremefter, kan der ogsaa ved 75 Aars-Jubilæet være Anledning til at dvæle ved de Minder, som knytter sig til de gamle Lokaler. Det var i Foraaret 1868, at Haandværkerforeningen, som dengang talte ca. 400 Medlemmer, købte den gamle Frimurerloge, daværende Nr. 31, nu Nr. 7 i Kronprinsensgade, hvortil man senere fjøjede Nr. 9. Det er stadig Nr. 7, som er den egentlige Façade, gammeldags anseelig med den store Portal og de hyggelige smaarudede Vinduer. Over denne Portal er Flaget

hejst til Glæde og Fest. Over denne Portal har Flaget vajet paa halv og florumvundet som hin Januardag i 1911, da *Kaspar Rostrups* Kiste blev ført forbi den gamle Bygning mellem de sænkede Laugsbannere.

Trangt er der inden Døre. Da Foreningen fejrede sit 50 Aars-Jubilæum ved en Middag i Festsalen, noteredes det omhyggeligt i Bestyrelsesprotokollen, at »ved Bordet havde hver Person 24 Tommer Plads«. Det er nogenlunde det normale, men man har aabenbart været glad ved, at der virkelig kunde blive saa meget. Og trangt er der i de daglige Lokaler og i Laugssalene. Men de gamle Stuer med de høje Træpaneler har deres egen Hygge. I disse Bygninger færdes de, om ikke alle, saa dog de fleste af de gamle Mestre, hvis Portræter smykker Væggene. Det er et Galleri af Haandværkets Ahner. Adskillige af den Slægt, der nu færdes i disse Stuer, kan selv se tilbage paa en ganske anseelig Ahnerække indenfor dansk Haandværk. To—tre Haandværkergenerationer er ikke noget ualmindeligt, og der er indenfor selve Bestyrelsen Mænd, hvis Slægt har fostret københavnske Haandværkere gennem 5—6 Generationer.

De gamle Stuer taler deres stille Sprog, her hvor Haandværkerforeningen snart har været til Huse i et halvt Aarhundrede. De fortæller om dem, der gik bort. Den nye Slægt længes efter større, lysere, rummeligere Forhold. Men naar Foreningen engang faar rejst sit nye Hus, vil den ogsaa føre de gamle Ahner og de gode Traditioner derind.

FRA HALVFEMSERNES DAGE

HAANDVÆRKERFORENINGENS 50-AARS-FEST

Da Haandværkerforeningen i 1890 fejrede sin 50-Aarsdag, udgav den et Skrift, hvori ADOLF BAUER havde skildret dens Historie i det forløbne halve Aarhundrede, en Periode, der baade begyndte og sluttede med en for Haandværket og dets Mænd bevæget Tid. Hvad der skal gives her paa disse Blade, er da særlig en Skildring af Foreningens Liv i de sidste 25 Aar.

Halvfemserne danner et i mange Henseender interessant Tidsrum indenfor Haandværkerforeningens Historie. Men før vi fremdrager de mest karakteristiske Træk fra denne Periode, skal vi et Øjeblik dvæle ved 50 Aars-Jubilæet, der rummer gode Minder for saa mange af Foreningens Medlemmer.

Festlighederne blev indledet paa den smukkeste Maade derved, at Haandværkerforeningen modtog en Hilsen fra sit Hjærtebarn, Alderstrøst. En Deputation fra Beboerne overbragte om Formiddagen den 20. Novbr. Bestyrelsen en i en Egetræsramme indfattet kaligrafet Adresse, der har faaet en Hædersplads i et af Foreningens Dagliglokaler. I den store Sal, som var rigt og smagfuldt dekoreret, samledes til Festmiddagen et Par Hundrede Medlemmer med de indbudne. Dø-

den havde gjort sin Høst i de 50 Aar. Af de Mænd, som var med til at stifte Haandværkerforeningen den 20. November 1840, levede endnu kun én, Karetmagermester C. HANSEN. Han var Foreningens Gæst paa dens Jubilæumsdag. Indenrigsminister INGERSLEV talte for Foreningen, og Dr. phil. ERNST V. D. RECKE havde skrevet Sangen til dens Pris:

Nu svandt halvhundred Aar, hvis Strid
Lod gamle Huse knage,
De svandt med Laugets gyldne Tid
Og Mesterskabets Dage.
Men blæste de end Guldstøv bort
Som Støv af Laugsparykker,
De fik ej blæst, skönt de tog haardt,
Foreningen i Stykker

Digteren havde ikke glemt Alderstrøst: »Blev Manddomsværk, i Striden stort, end ofte glemt med Striden, — Hvad her til »Alders Trøst« er gjort, nok holder Stand mod Tiden«. Det var Borgmester H. N. HANSEN, »Haandværkets egen Borgmester«, som holdt Talen for Alderstrøst, og KASPAR ROSTRUP, der allerede dengang var Medlem af Bestyrelsen, havde skrevet en Sang til Stiftelsens Ære. Derude paa Nørrebro strømmede Folk sammen om den store Bygning for at se paa den smukke Illumination, som Beboerne havde arrangeret, og ud paa Aftenen aflagde mange af Gæsterne fra Haandværkerforeningens Fest Alderstrøst et Besøg.

Fra flere Sider blev Alderstrøst betænkt med Gaver i Anledning af Jubilæet. Selv modtog Haandværkerforeningen en kærkommen Gave fra LASENIUS KRAMPS Svigersøn, Grosserer N. S. DAHL til Schæfergaarden: et oljemalet Portræt af Foreningens Stifter.

KRAVET OM MESTERORGANISATION

For det organisatoriske Arbejde blandt Arbejdsgiverne i Landets Hovedstad har Haandværkerforeningen haft sin uvurderlige Betydning derved, at den gennem saa mange Aar har holdt sammen paa Laugene. Da Kravet om Mesterorganisation for Alvor meldte sig, havde man her paa Forhaand et Knippe af Foreninger, som i Fællig havde taget de gode og de onde Tider. Man kan sige, at Haandværkerforeningen oprindelig netop blev stiftet til Bevarelse af Fagorganisationen.

I Halvfemserne blev Organisationsspørgsmaalet brændende. Det var allerede tidlig fremme i Haandværkerforeningen. Arbejdernes organisationsmæssige Kraft gjorde sig stærkt gældende. Paa et Repræsentantskabsmøde i November 1890 spørger Skræderlaugets Repræsentant, Hof-Skrædermester THERKELSEN, om Repræsentantskabet ved forefaldende Lejlighed vil støtte et enkelt Fag i dets Bestræbelser for at opnaa velordnede Forhold mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, og Repræsentantskabet svarer Ja. Knap et Aars Tid derefter giver Snedkerlaugets Oldermann, ANDREAS JENSEN, Repræsentantskabet en Redegørelse for den nys afsluttede Snedkerstrike, og han henstiller i et længere Foredrag, at man »under en eller anden Form danner en Organisation af samtlige Arbejdsgivere i alle Fag til gensidig Støtte og til Modtryk imod Arbejdernes ofte urimelige Fordringer«. Det foreslaas at nedsætte et Udvalg til nærmere Overvejelse af Sagens Realisation, men Repræsentantska-

bets Næstformand, Bagermester GÆTJE, betoner, at man, inden man foretager videre Skridt, absolut maa have nogen Garanti for, at Laugene hver for sig er villige til at danne en Kasse til Støtte under eventuelle Striker. Mødet ender med — det er den 6. November 1891 —, at man

vedtager Nedsættelsen af et Udvalg, som skal bringe Forslaget om Dannelsen af en almindelig Arbejdsgiverforening frem for de forskellige Laug, og paa et Plenarmøde kort før Jul vælger man da til dette Udvalg to Medlemmer af Bestyrelsen, Skomagermester A. HANSEN

og Snedkermester ROSTRUP, og fem fra Repræ-

sentantskabet, nemlig Tømrermester DOBEL, der i 1890 havde afløst Snedkermester CARSTENSEN som Repræsentantskabets Formand, dets Næstformand Bagermester GÆTJE, Murermester BECKMANN, Møbelfabrikant ANDREAS JENSEN og Hof-Skræder THERKELSEN.

I Begyndelsen af det nye Aar konstituerer Udvalget sig med DOBEL som Formand og GÆTJE som Næstformand. Det vedtager ved samme Lejlighed at søge Oplysninger om Organisationsforhold i Udlandet, og det drøfter saa smaat, hvorledes Indbydelsen til Dannelsen af en Mestersammenslutning egentlig bør formes.

Snedkermester CARSTENSEN,
Formand for Repræsentantskabet 1887—90.

Der gaar nu et Stykke Tid, inden man hører nærmere til Sagen. Men den 8. Oktober 1892 afholder »det til en eventuel Sammenslutning af Lauge og Mesterforeninger nedsatte Udvalg« et Møde, paa hvilket ROSTRUP

Tommermester DONEL,
Formand for Repræsentantskabet 1890—95.

og GÆTJE fremlægger en trykt Beretning om en Rejse til Hamborg og Berlin, hvor de har indhentet Oplysninger angaaende de dér eksisterende Foreninger til Værn for Arbejdsgivere. Det bliver overdraget dem at udarbejde et Forslag til Dannelsen af en Fællesforening for samtlige Fag med en Fælleskasse til Støtte for Arbejdsgivere under Striker eller lignende. Paa det følgende Møde foreligger der

saa fra ROSTRUP og GÆTJE et »Forslag til almindelige Bestemmelser for et Laugs Hjælpefond« og et »Forslag til Vedtægter for de københavnske Haandværkeres Fællesfond«. Efterat der i Udvalget er opnaaet Enighed om Ordlyden, vedtager man at forelægge Sagen for et Plenarmøde. Det finder Sted den 16. December 1892. Udvalget betragter nu sit Hverv som endt, og man beslutter, at Oldermændene skal forelægge Forslagene for de respektive Laugsbestyrelser og Generalforsamlinger.

Dette har taget sin Tid, endda en rum Tid. Den

18. April 1894 faar Repræsentantskabet en Opgørelse over de Laug og Foreninger, som hidtil har givet officiel Meddelelse om, at de tiltræder Fællesfonden for Arbejdsgivere. Listen er ikke særdeles lang. Den omfatter Bagerlauget, Bødkerlauget, Skrædermestrenes Forening, Snedkerlauget, Stolemagerlauget og Foreningen af Arbejdsgivere i Stukkaturfaget.

Haandværkerforeningens Bestræbelse for at skabe en nøjere Sammenslutning mellem de københavnske Haandværksfag var ærlig nok, og de Tanker, der laa til Grund for Planen om Hjælpefond og Fællesfond, blev senere til Virkelighed paa anden Maade. Tiden var endnu ikke moden dengang, Forstaaelsen af Organisationens Betydning endnu ikke fuldt vaagen blandt Mestrene. Men det Skridt, som Haandværkerforeningen gjorde henimod Dannelsen af en Arbejdsgiverorganisation, har betydelig historisk Interesse, og det har sikkert heller ikke været uden Betydning for Sagens videre Udvikling.

Nu skulde Realisationen komme fra anden Side. De store københavnske Byggefag og Jernindustrien havde fundet hinanden i »Arbejdsgiverforeningen af 1896« under N. ANDERSENS Ledelse, og netop i Aaret 1896 tog et Delegeretmøde i Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk den Beslutning, at der skulde nedsættes et Organisationsudvalg. Rostrup, der allerede i Halvfemsernes Begyndelse havde holdt Foredrag i Haandværkerforeningen om Fagsammenslutning og Mesterorganisation, blev Formand for det af Fællesrepræsentationen nedsatte Udvalg, som i 1897 fik Delegeretmødets Tilslutning til den Arbejdsplan,

man havde udkastet. Der begyndte nu en storstilet Agitation Landet over. I de første Maaneder af 1898 sendte Fællesrepræsentationens Udvalg 10 Mand ud i Provinsen — ROSTRUP og HERM. STILLING rejste sammen —, og der blev holdt en lang Række Møder, som viste stigende Tilslutning til Tanken om Dannelsen af en almindelig Arbejdsgiverforening. Det var her ROSTRUP, der trak det store Læs.

Hele denne Udvikling fulgtes naturligvis med Opmærksomhed i Haandværkerforeningen som i andre interesserede Kredse. Da det ved Lovændringer udvidede Repræsentantskab i Maj 1897 afholdt sit første Møde, drøftede man atter Spørgsmaalet om en Sammenslutning, denne Gang nærmest i Anledning af en Konflikt i Skræderfaget. Ved samme Lejlighed gav ROSTRUP en Oversigt over, hvad der til dette Øjeblik var gjort for Dannelsen af en almindelig Arbejdsgiver-Organisation. Fra alle Sider udtalte man Ønsket om Sagens hurtige Fremme, og man anbefalede, at der i de forskellige Fag agiteredes for en Fællesorganisation. Det blev dog ogsaa betonet, at de enkelte Fag først og fremmest maatte have deres egen Organisation i Orden. Paa Bestyrelsens Initiativ blev der senere hen arrangeret et Diskussionsmøde i Haandværkerforeningen om Organisationssagen.

Fællesrepræsentationens Organisationsudvalg havde den 7. Oktober 1897 afholdt et Møde i Haandværkerforeningens Lokaler. Delegerede fra hele Landet drøftede her, hvorledes man bedst kunde iværksætte Fagsammenslutningen. Haandværkerforeningens Bestyrelse var, efter Udvalgets Anmodning, repræsenteret

paa dette Møde. Stiftelsen af Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening foretoges ogsaa i Haandværkerforeningens Lokaler, ligesom Lovenes endelige Vedtagelse foregik her. Det første skete paa et af Fællesrepræsentationens Udvalg indkaldt Møde den 22. November 1898, hvor Oprettelsen af Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening — eller Dansk Mester- og Arbejdsgiverforening, som man benævnedes den ved denne Lejlighed — enstemmigt blev vedtaget af Fællesrepræsentationens Foreninger og tiltraadt af Organisationerne under Arbejdsgiverforeningen af 1896. Den endelige Konstitution med Vedtagelse af Arbejdsgiverforeningens Love foregik den 20. Marts 1899. Etatsraad N. ANDERSEN blev Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforenings Formand, og KASPAR ROSTRUP valgtes til Næstformand.

Lockouten kom, den store Arbejdsstrid, under hvilken 30—40,000 Arbejdere blev ledige. I Haandværkerforeningen samledes Repræsentantskabet den 13. Juni 1899 for enstemmigt at vedtage en Resolution, der tilsagde Arbejdsgiverforeningen Støtte, og en Uges Tid senere indkaldtes et Plenarmøde i Anledning af Lockouten. Paa dette Møde, hvortil Bestyrelserne for de forskellige Laug var indbudt, og som overværedes af et Par Repræsentanter for svensk Haandværk, fremhævede Repræsentantskabets Formand, VALD. GÆTJE, at den endnu saa unge Arbejdsgiverforening ikke havde kunnet samle sig nogen større Formue og derfor ikke vilde være i Stand til at tilfredsstille de Krav om Hjælp, som rejstes fra mindre Haandværkere. Man nedsatte et Udvalg, der skulde forestaa en Indsamling

af Bidrag til Støtte under Kampen, og paa et senere Repræsentantskabsmøde kunde GÆTJE meddele, at Pengeindsamlingen under Lockouten havde givet et betydeligt Beløb, og at over Halvdelen af Bidragene var indkommet gennem Haandværkerstanden.

Det var et Resultat, som tjente Repræsentantskabet til Ære.

INDRE BRYDNINGER. — UDVIDELSEN AF REPRÆSENTANTSKABET

Aarene 1896—97 indtager i Haandværkerforeningens Historie en betydningsfuld Plads. I denne Periode foregik de Brydninger, der førte til Ændringer i Lovenes Bestemmelser om Repræsentantskabet, som hidtil udelukkende havde bestaaet af de Delegerede fra Fagene eller Laugene (»Haandværkerstandens Repræsentantskab«). Ved den Forandring, der blev foretaget i 1897, bestemtes det, at Haandværkerforeningens ordinære Generalforsamling for sit Vedkommende skulde vælge et Antal Repræsentanter, der var lige saa stort som Antallet af Haandværksfagernes Delegerede. Ønsket om, at der i Repræsentantskabet ogsaa skulde være Mænd, som valgtes direkte af Haandværkerforeningen, var fremsat af en Kreds af Medlemmer, hvis Optræden lejlighedsvis havde en oppositionel Karakter.

Denne Opposition gjorde sig særlig gældende paa den ordinære Generalforsamling i April 1896. Bagermester, cand. polyt. C. LICHTENBERG, der havde været Foreningens Formand efter gamle CORTSENS Død, ønskede nu, af Helbredshensyn, ikke at blive genvalgt

til Medlem af Bestyrelsen, og i Begyndelsen af April samledes da Repræsentantskabet for — som det er udtrykt i Forhandlingsprotokollen — at diskutere, hvad der kunde være at gøre for Repræsentantskabet i Anledning af det forestaaende Bestyrelsesvalg. Det blev overdraget Repræsentantskabets Formand at forespørge Tømremester O. KAYSER, om han maatte være villig til at lade sig opstille som Kandidat ved det kommende Bestyrelsesvalg, og da Svaret lød bekræftende, endes man paa et senere Repræsentantskabsmøde om enhver indenfor sin Kreds af Fagfæller at arbejde for, at Tømremester KAYSER kom til at indtage den Plads i Bestyrelsen, som vilde blive ledig ved LICHTENBERGS Tilbagetræden.

Bagermester C. LICHTENBERG,
Form. for Haandværkerforeningen 1889—96.

Saa kom den ordinære Generalforsamling 22. April 1896. Den trak ud til henad Midnat.

Allerede ved Dirigentvalget viste Oppositionen sig. GÆTJE, der plejede at lede Generalforsamlingerne, blev dog valgt til Dirigent med overvejende Majoritet. Men man kom snart ind i en lang og livlig Diskussion. Repræsentantskabet blev angrebet af Skomagermester GELARDI og Snedkermester ØRNBERG, fordi »det havde

overskredet sin Kompetence ved i Laugene at drive Agitation med Hensyn til Bestyrelsesvalget«, og man krævede paa Oppositionens Vegne Indkaldelsen af en extraordinær Generalforsamling, paa hvilken man vilde rejse Kravet om et udvidet Repræsentantskab, der kunde virke mere indadtil.

Da man omsider skulde til at besætte den ledige Plads i Bestyrelsen, faldt der 108 Stemmer paa Repræsentantskabets Kandidat, Tømrermester KAYSER. Men Snedkermester ØRNBERG fik 123 Stemmer og var dermed valgt.

Bag Kravet om en extraordinær Generalforsamling stod en Kreds paa 64 Medlemmer. Aktionen gjaldt ikke blot Repræsentantskabs-Ordningen, som ønskedes omlagt ved Forandringer i Lovene. Ogsaa Spørgsmaalet om bedre Lokaler var fremme. Man vilde have Udvalg nedsat baade om det ene og om det andet. Det kom da, i Dagene efter den ordinære Generalforsamling, til en Forhandling mellem Bestyrelsen og nogle af Forslagsstillerne, og som Repræsentantskabets Formand deltog GÆTJE i denne Forhandling. Forslagsstillerne fik saaledes Lejlighed til nærmere at udvikle deres Anskuelser: de fandt Repræsentantskabet forældet; udadtil virkede det i og for sig tilfredsstillende, men det burde kunne øve Indflydelse paa Foreningens indre Liv.

Der var al Grund til at anerkende Bestyrelsens Loyalitet. Den valgte at indtage en korrekt neutral Holdning. Det blev Generalforsamlingens Sag at træffe Afgørelsen. Paa den extraordinære Generalforsamling i Maj var det Malermester BREDAHL, der motiverede

Forslagene fra de 64 om et Udvalg til Revision af Foreningens Love, særlig med Hensyn til Repræsentantskabet, og om et andet Udvalg, der skulde overveje Lokalespørgsmaalet.

Om den sidste Ting var der Enstemmighed paa Generalforsamlingen, og Lovudvalgets Nedsættelse blev vedtaget med en ganske anseelig Majoritet.

Saa vel Generalforsamlingen som Bestyrelsen og Repræsentantskabet valgte Medlemmer til begge Udvalg.

Og saa gik da det med saa store Forventninger imødesete Lovudvalg i Kast med sit Arbejde. Sommeren gled roligt hen. Men da Efteraarssæsonen var begyndt, sporede man atter en vis Gæring. Den gav sig ogsaa Udtryk udenfor Foreningen. I »Politiken« optraadte »En af de 64« som Indsender. Han skrev om den i flere Aar ulmende Utilfredshed med den Maade, hvorpaa Foreningen styredes baade udadtil og indadtil; mange fandt, at det kunde være nok med een Stiftelse (Haandværkerforeningen havde jo rejst et nyt »Alderstrøst« i Møllegade), og Bestyrelsen forsømte i høj Grad den Del af Foreningens Program, som skulde tjene til at styrke Sammenholdet mellem Medlemmerne, nemlig det daglige Klub- og Selskabsliv. Det var jo en stærk Kritik. Men Dagene gik uden revolutionære Anfægtelser, og i Begyndelsen af 1897 kunde Lovudvalget melde, at det var færdigt med sit Arbejde.

Bestyrelsen sanktionerede Udkastet til de nye Love, hvorefter det bestaaende Repræsentantskab vilde blive at supplere med 34 Medlemmer, valgte af Haandværkerforeningens Generalforsamling. Men nu rejste

Haandværkerstandens Repræsentantskab alvorlige Vanskeligheder. Det erklærede, at der var hele Paragrafer, som ikke kunde akcepteres, fordi Repræsentantskabet derved vilde miste al Betydning som Repræsentation for de forskellige Laug og Foreninger.

Der var allerede indkaldt en ekstraordinær Generalforsamling, som skulde have Lovudkastet forelagt. Nu maatte man i største Skynding aflyse denne Generalforsamling, og et Plenarmøde blev indvarslet. ROSTRUP, der havde afløst LICHTENBERG som Formand i Foreningen, gav paa Plenarmødet en Oversigt over, hvorledes Tanken om en Forandring af Repræsentantskabets Udseende og Sammensætning var opstaaet, og han hævdede, at som Sagen forelaa her, var Meningen kun den at faa tilvejebragt et nøjere Forhold mellem Repræsentantskabet og Foreningen, forhaabentlig til Gavn for Foreningens indre Anliggender. Han afgav ogsaa en højtidelig Forsikring om, at under Lovudvalgets Arbejde havde de 5 af Generalforsamlingen valgte Medlemmer stadig indtaget dette Standpunkt: ikke paa nogen Maade at røre ved det bestaaende Repræsentantskabs Rettigheder eller krænke dets Anseelse. Naarsomhelst det maatte være ønskeligt, vilde Haandværkerstandens Repræsentantskab kunne optræde som en selvstændig Institution, og var der i de foreslaaede Bestemmelser om Repræsentantskabets Virksomhed et og andet, som Repræsentanterne maaske fandt stødende, kunde saadanne Kanter jo affiles.

Repræsentantskabets Formand, Bagermester GÆTJE, der var Medlem af Lovudvalget, havde naturligvis

ikke stemt for den afvisende Resolution, som af Repræsentantskabet var tilstillet Bestyrelsen. Ogsaa han tog Ordet paa Plenarmødet, hvor han fremhævede, at man meget vel kunde bevare Benævnelsen »Haandværkerstandens Repræsentantskab«, der betød saa meget udadtil.

Den af Repræsentanterne, som særlig havde Betænkeligheder, var Slagtermester JUUL. I en ikke uvæsentlig Grad beroede Modstanden vistnok paa — som det ogsaa blev sagt paa Plenarmødet —, at adskillige Repræsentanter havde misforstaaet Sagen; de havde faaet den Opfattelse, at man ganske vilde ophæve det bestaaende Repræsentantskab. Ved de Forhandlinger, der kom i Gang efter Plenarmødet, enedes man om nogle Ændringer, som bl. a. gik ud paa at præcisere de alt eksisterende Repræsentanters Stilling i det Repræsentantskab, som vilde blive oprettet efter de nye Love.

Saaledes som Forslaget nu forelaa, blev det akcepteret af Repræsentantskabet. Det hedder i disse nye Love, at Haandværkerforeningens Repræsentantskab, ved hvis Sammensætning det er tilsigtet at knytte den samlede Haandværkerstand til Foreningen, bestaar dels af delegerede Repræsentanter, en for hvert Haandværksfag (Haandværkerstandens Repræsentantskab), dels af et lige saa stort Antal Repræsentanter, valgte af Foreningens ordinære Generalforsamling. De *delegerede* Repræsentanter vælges af de københavnske Mester-Laug eller Foreninger, som i Følge Bestyrelsens og de delegerede Repræsentanters Skøn repræsenterer vedkommende Fag; de af Foreningens Gene-

ralforsamling *valgte* Repræsentanter skal alle være Haandværkere eller Industridrivende og være Medlemmer af deres Fags Organisation. Repræsentantskabet vælger sin Formand og Næstformand blandt de delegerede Repræsentanter.

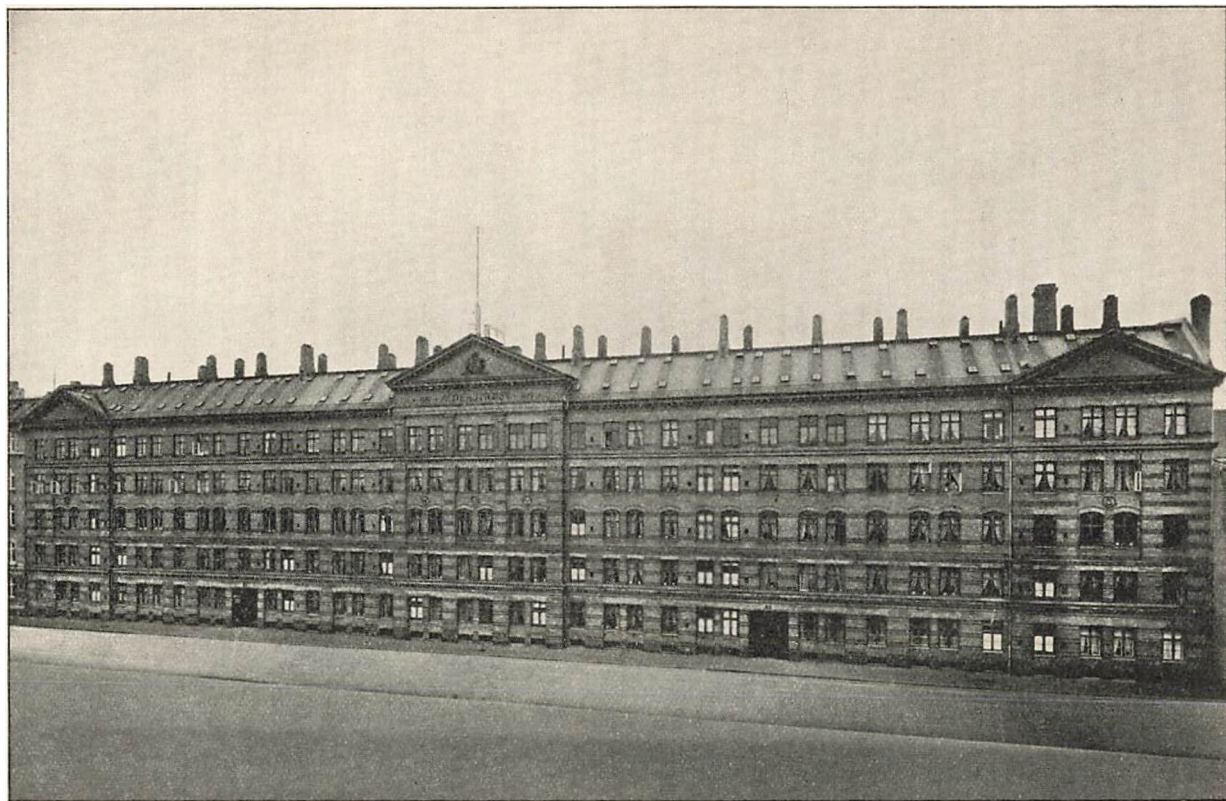
Nu var der vel nok blandt »de 64« en og anden, som mente, at man ikke ganske havde opnaaet, hvad der oprindeligt var tilsigtet, men den 7. April 1897 vedtog en ekstraordinær Generalforsamling enstemmigt Lovudkastet, og den ordinære Generalforsamling, der faldt i Slutningen af denne Maaned, valgte da 34 nye Repræsentanter.

Faa Dage senere holdt det saaledes udvidede Repræsentantskab sit konstituerende Møde, hvor Bagermester GÆTJE og Malermester STEGEMANN valgtes henholdsvis til Formand og Næstformand for Repræsentantskabet, saaledes som de havde været det tilforn.

Gennem Brydninger var man naaet til en Ordning, som siden har staaet sin Prøve.

DET NYE ALDERSTRØST — ANDRE OPGAVER

Da det første Alderstrøst rejstes ved Nørrebrogade i Begyndelsen af Tredserne, havde Stenhusenes lange Rækker endnu ikke erobret hele denne Bydel. Der var dengang kun gaaet faa Aar, siden Krybskytter saa deres Regning ved at drive Harejagt paa Assistens Kirkegaard, og Blaagaards-Idyllen laa heller ikke saa særdeles langt tilbage. Men Forstadens Forvandling var godt i Gang, og da Byggeriet først var begyndt, skred

»Alderstrost«, Møllegade.

det hurtigt frem. Udviklingen har slettet dem, Haverne og de gamle smaa Huse. Det var et Særsyn, at en Ejendom som den Heilbuth'ske med Manufakturforretningen i den lave Stue holdt sig lige til vor Tid. Først i Aar er dette gamle Hus revet ned.

Den 26. Februar 1862 vedtog Haandværkerforeningens Plenarforsamling Bestyrelsens Forslag om Opførelsen af en Stiftelse for trængende Haandværkere og deres Enker, og den 3. September s. A. nedlagdes Grundstenen til *Alderstrøst* ved Nørrebrogade. Det skal være Haandværkerforeningens Stifter, LASENIUS KRAMP, som er Fader til det smukke Navn. Til Arkitekt valgte man THEODOR SØRENSEN, der havde opført den i 1861 indviede St. Johannes Kirke, den første uden for Voldene siden 1658. Han var ogsaa Bygmeister for Bræstrups Stiftelse, som blev opført i 1863, og for det russiske Kapel i Laxegade, der senere gik over i privat Eje.

Haandværkerforeningen blev, som tidligere omtalt, stiftet i »Beständig borgerlig Forening«s Lokale i Vingaardsstræde. Da man skulde til at opføre det første Alderstrøst, havde »Beständig borgerlig Forening« sine Klublokaler i Store Ravnsborg paa den anden Side af Nørrebrogade — den udstykkede senere hele Arealet til stor Fordel for Medlemmerne —, og den Septembdag i 1862, da Grundstenen til Alderstrøst blev nedlagt, samledes Haandværkerforeningens Ledelse med sine Gæster ovre paa Store Ravnsborg hos den bestandig Borgerlige, hvorfra man begav sig til den festligt smykkede Byggeplads. Siden efter, da Værket var skredet saa vidt frem, at Kransen kunde hejses,

«Alderstrost», Mollegade, Hjørnet af Norre Allé.

fejrede Haandværkerforeningen ogsaa denne Begivenhed i »Beständig borgerlig Forening«s Lokaler paa Store Ravnsborg, hvor der var arrangeret en Middag, til hvilken der aabnedes Adgang for Haandværkere udenfor Foreningen »af Hensyn til Sagens Interesse for den hele Haandværkerstand«.

Da Alderstrøst i Februar 1912 fejrede sin 50-Aarsdag, udkom det anseelige Jubilæumsskrift, hvori Professor C. NYROP skildrer Stiftelsens Grundlæggelse og Udvikling som et Led i Haandværkerstandens og navnlig Haandværkerforeningens Historie. Den, der ønsker nøje Besked om Alderstrøst gennem de første 50 Aar, vil ikke søge forgæves til dette Skrift, som ogsaa yder Bidrag til Belysning af andre Sider af Haandværkerforeningens Liv. Hvad vi i denne Forbindelse særlig skal beskæftige os med, er Oprettelsen af det nye Alderstrøst, som indtager en saa fremtrædende Plads i Haandværkerforeningens Historie i Halvfemserne.

Murermester CARL R. ETTE, der har betegnet Arbejdet ved Alderstrøst som sit Livs kæreste Gerning, udsendte i 1881 et lille Skrift om Alderstrøst og Stiftelsens Fremtidsudsigter. Heri omtalte han den Mulighed, at man i en ikke for fjærn Fremtid kunde tage fat paa Opførelsen af »den første Pendant« til det da bestaaende Alderstrøst.

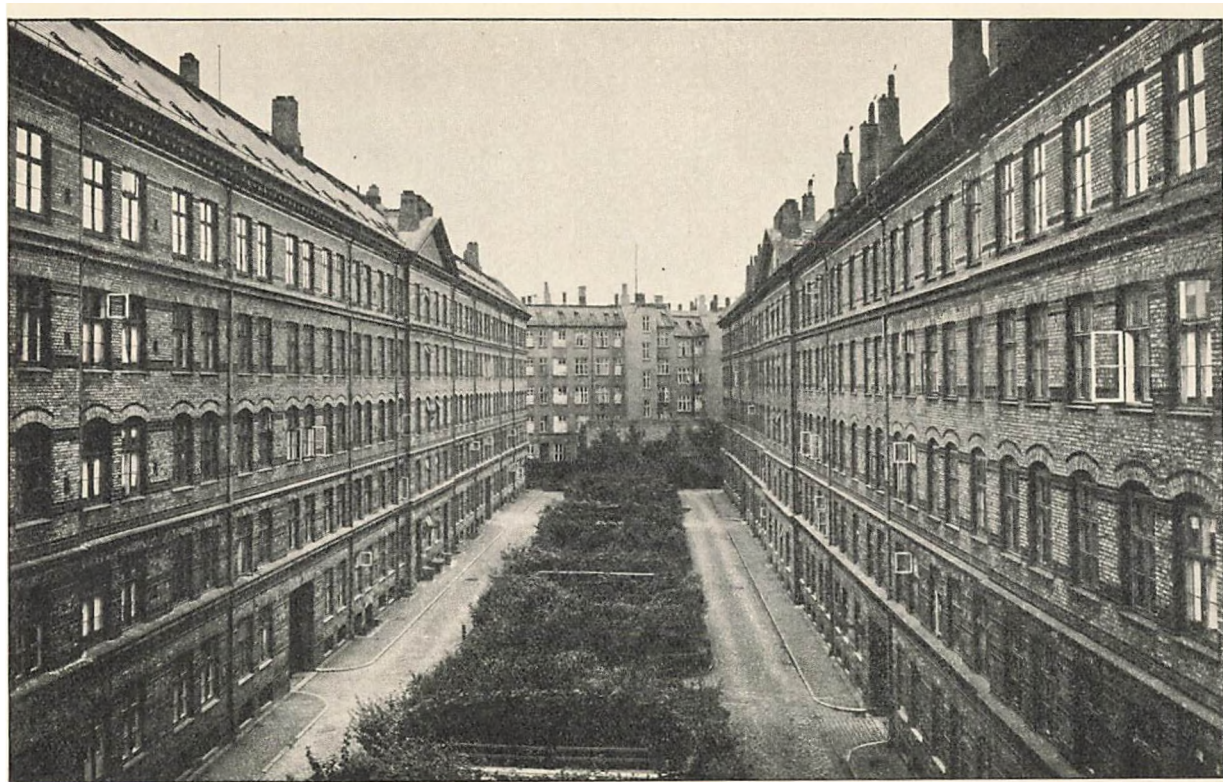
Der gik en halv Snes Aar. Saa var Tiden inde. Men hvor skulde man rejse det nye Alderstrøst?

Paa et Bestyrelsesmøde den 23. Maj 1892 meddelte Formanden, Bagermester LICHTENBERG, at man tænkte sig Muligheden af at erhverve en frederiksbergsk

Ejendom, der var til Salg. Det var Grosserer THRANES St. Thomas, ved den første Runddel i Frederiksberg Allé. En lille Tid beskæftigede man sig med denne Plan, men af Undersøgelser, som ETTE havde foretaget, fremgik det, at Grunden, saaledes som Bygge-lovsbestemmelserne nu én Gang var, ikke egnede sig for saa stor en Stiftelse. Saa fæstede man sin Opmærksomhed paa CHRISTOPH & UNMACKS Grund ved Møllegade, og det var Haandværkerforeningens Næstformand, Snedkermester S. JØRGENSEN, som bragte den i Forslag. I Juni 1892 købtes denne Grund; senere blev den udvidet ved Tilkøb og Magelæg, saaledes at den kom op paa en Størrelse af henved 16,000 Kvadratalen eller betydeligt mere end den samlede Grund ved Nørrebrogade.

Den 16. Juni 1893 nedlagde Københavns Overpræsident, Kammerherre KLEIN, Grundstenen til det nye Alderstrøst i Møllegade, dette »Ungskud paa den gamle Stamme«, som det hed i CHARLES GANDRUPS Kantate til Festen. Til Arkitekt havde man antaget Bygningsinspektør THORVALD SØRENSEN, en Søn af det gamle Alderstrøst's Bygmester, der var død allerede i 1867, kun 42 Aar gammel. De forskellige Arbejder blev udbudt til Licitation blandt Foreningens Medlemmer, og i Foraaret 1895 stod det hele færdigt med over halvtredje Hundrede Lejligheder, som var bestemt til efterhaanden at indtages til Friboliger. Ind i det nye Aarhundrede gik det hurtigt frem med denne Frigivelse af Boligerne.

Den 17. April 1895 tog Haandværkerstandens Repræsentskab de nye Bygninger i Øjesyn, og i Slut-

Gaardparti fra »Alderstrøst«, Mollegade.

ningen af Juni var Møllegade-Anlægget i et Par Dage tilgængeligt for Haandværkerforeningens Medlemmer. Det Forretningsudvalg, som i sin Tid var blevet nedsat i Anledning af Opførelsen af det nye Alderstrøst, holdt sit afsluttende Møde den 21. Februar 1896. Murermester THEODOR MATHIESEN gav her en Oversigt over hele Arbejdets Gang. Ejendommen blev bogført for 900,000 Kroner.

En Junidag samme Aar fik begge Stiftelser Besøg af Deltagerne i Fællesrepræsentationens store Delegeretmøde. De delegerede samledes tidlig om Morgenen i Kronprinsensgade, og en lang Række Vogne befordrede dem ud til den nye Stiftelse i Møllegade. Derfra kørte man til det gamle Alderstrøst. Hele Vogntoget førtes ind ad Blaagaardsgade, gennem begge de store Gaarde rundt om Plænerne og ud ad Baggensesgade. Stiftelserne var dekorerede med Flag, og de gamle Beboere havde smykket deres Vinduer med Blomster. Det var en smuk Dag for Haandværkerforeningen. Og nogle faa Dage derefter fik Alderstrøst atter Besøg, denne Gang af en Del Medlemmer af Lübecks Industriforening. De gode Folk fra »Lübecker Industri-Verein« var opfyldt af Beundring over, hvad de saa, og de nøjedes ikke med at give denne Beundring Udtryk under selve Alderstrøst-Besøget og bag efter ved Frokosten paa Langelinies Pavillon. Da de vel var naaet hjem til deres gamle By, sendte først Senator BEHN en Takskrivelse til Haandværkerforeningen i København. Siden modtog man Breve fra de enkelte Deltagere. Haandværkerforeningen fik tilsendt Lübeckerblade, hvori Storværket Alderstrøst

blev omtalt med den varmeste Anerkendelse, og slutte-
lig indløb der et Takkebrev fra Bestyrelsen for Lü-
becks Industriforening.

Fire Aar senere indbød Lübecks Senat og Handels-

Murermeister ETTE.

kammer Repræsentanter
for dansk Handel, Haand-
værk og Industri til at
overvære de Festligheder,
som arrangeredes i An-
ledning af Aabningen af El-
ben-Trave Kanalen. Som
Formand for Haandværk-
kerforeningen var RO-
STRUP blandt dem, der
gæstede Lübeck ved den
Lejlighed.

Det var Murermeister
ETTE, der i 1881 havde
varslet Rejsningen af et
nyt Alderstrøst. I en me-

get lang Aarrække var han knyttet til Haandværker-
foreningens Ledelse. Allerede i 1869 kom han ind i
Bestyrelsen, og, bortset fra et Par Aar i Halvfjerd-
serne, vedblev han at være Bestyrelsesmedlem lige
indtil sin Død. Da Bogbinder CLÉMENT døde i 1877,
efterfulgte ETTE ham som Kasserer ved Alderstrøst.
I 1888 blev han Haandværkerforeningens Delegerede
i Vare- og Industrilotteriet, og han arbejdede nu dob-
belt ihærdigt for en Udvidelse af Omsorgen for Haand-
værkets Gamle. Om sin kære Stiftelse skrev han saa
meget, at det efterhaanden blev til en hel Alderstrøst-

Litteratur. ETTE var selvsikker, som den Mand er det, der af egen Magt har arbejdet sig frem til en Position. Han havde Indflydelse og vidste at gøre den gældende, naar han havde optaget Kampen for en Sag. Hans Autoritet har ved adskillige Lejligheder gjort Udslaget baade i Haandværkerforeningen og andetsteds, hvor han havde Hverv at røgte. Virksomheden for Alderstrøst bragte ham den Glæde, at Stiftelsen i de 25 Aar, hvori han ledede den, øgede sin Formue med mere end en Million Kroner. Det var særlig som Tak for disse 25 Aars Virksomhed, at en Generalforsamling i Foraaret 1902 udnævnte

Muremester TH. MATHIESEN.

ham til Æresmedlem af Haandværkerforeningen. Samtidig blev det bestemt, at der skulde opsættes en Buste af ham i det gamle Alderstrøst, hvor man paa Haandværkerforeningens Stiftelsesdag i 1874 havde opstillet CLÉMENTS og Uhrmager ØBERGS Buster.

Den nye Buste blev afsløret i Sommeren 1903. Men da var ETTE ikke mere. Han døde den 29. August 1902, omtrent 76 Aar gammel. Beboerne i Alderstrøst lagde en Sølvkrans paa hans Kiste.

Da Stiftelsen i Møllegade stod færdig, havde ETTE ogsaa paataget sig denne Afdelings Regnskab, men

Administrationen gik over til Murermester THEODOR MATHIESEN. Han var i 1892 kommet ind i Haandværkerforeningens Bestyrelse, hvor han som bygningskyndig gjorde et stort Arbejde under Opførelsen af det nye Alderstrøst. Efter ETES Bortgang ledede MATHIESEN begge Afdelinger, i de sidste Aar med Bistand af Haandværkerforeningens nuværende Formand, Oldemand, Bogbindermester P. O. OLSEN. Murermester MATHIESEN døde i 1906. Hans Navn vil altid indtage en smuk Plads i Alderstrøst's Historie.

— Gennem Foredrag og Diskussioner, ved Henvendelser til Regering og Rigsdag eller paa anden Maade tog Foreningen i Løbet af Halvfemserne Del i et stort Antal Sager, der var af Betydning for Haandværket. Man beskæftigede sig saaledes med en Række Spørgsmaal vedrørende Næringslov og Toldlov, Enigheds-kamre og Voldgiftsretter, og til de forskellige Tider hævdede man med Styrke Haandværkernes Krav til Lovgivningsmagten.

Vi finder i denne Periode Plenarmøder til Drøftelse af Spørgsmaalene om Mesterprøver og Ændringer i Lærlingeloven. I 1893 vækker »Huslejeskatten« Røre; man holder Protestmøde mod Projektet om Nordiske Husholdnings-Stores Oprettelse og Diskussionsmøder om Næringslovgivningskommissionens Betænkning, og man har, som andre Organisationer indenfor Haandværk og Industri, sin Opmærksomhed henvendt paa Agrarbevægelsen. Toldspørgsmaalet drøftes i Plenarforsamlinger og paa almindelige Diskussionsmøder, og i Foraaret 1897 foranstalter Foreningen et stort Haandværkermøde i Industriforeningens Lokaler til

Protest mod Toldlovsforslaget. I de samme Dage udtrykker Haandværkerforeningens Bestyrelse overfor Fællesrepræsentationen Ønsket om, at bl. a. de nordiske Rigers Næringslovgivning og Fagskolespørgsmaalet optoges som Foredrags- eller Diskussionsemner paa Programmet for det forestaaende skandinaviske Industrimøde i Stockholm.

Af de mange Sager, som Foreningen saaledes beskæftigede sig med, skal vi fremdeles nævne Meter-systemets Indførelse — man støttede de Henvendelser, der foretoges til Rigsdagen med dette Formaal for Øje —, Ulykkesforsikringsagen og Spørgsmaalet om Haandværkeres Sikring mod pekuniære Tab i Nybygninger. Dette Emne var særlig fremme i Marts 1898 paa et stort Diskussionsmøde, hvor man skarpt belyste Virkningerne af det forkastelige og fordærlige Straamandssystem.

I August 1894 deltog Fællesrepræsentationens Formand, Fabrikant AXEL MEYER, og dens Sekretær, JULIUS WULFF, i et Plenarmøde, der indgaaende beskæftigede sig med Lovforslaget om Arbejdsretter og Enighedskamre. GÆTJE foretog, paa Repræsentantskabets Foranledning, en Tysklandsrejse, paa hvilken han indsamlede Oplysninger om tilsvarende Forhold, og i Begyndelsen af 1895 afholdtes et nyt Plenarmøde, fordi Landstingsmand, Murermester FUSSING, der var Medlem af det paagældende Landstingsudvalg, havde ønsket en nærmere Redegørelse for de københavnske Haandværkeres Stilling til denne Sag. I de Bemærkninger, hvormed Landstingsmand FUSSING afsluttede Diskussionen ved dette Møde, erklærede han, at han

opfattede de paa Mødet faldne Udtalelser som et enstemmigt Ønske om, at Næringsloven fremmedes først og saaledes, at de faglige Voldgiftsretters Virksomhed derigennem blev fæstnet saa meget som muligt.

Beskæftigelse med Borgerrepræsentantvalgene hørte fra gamle Dage til Foreningens Opgaver. Den har ogsaa i den nyere Tid ved forskellige Lejligheder taget Del i Bestræbelserne for at udelukke politiske Momenter fra Indflydelse paa disse Valg, og den arbejdede for, at indsigtsfulde Personligheder, der kunde varetage Næringslivets Interesser, fik Sæde i Byens Raad. De to Mænd, der fra Formandspladsen har ledet Haandværkerforeningen i den her omtalte Periode, har begge siddet i Borgerrepræsentationen, LICHTENBERG fra 1881 til 1893 og ROSTRUP fra 1894 til 1900.

Vi skal nu gaa over til at omtale Haandværkerforeningens Forhold til forskellige nærbeslægtede Institutioner.

Det var naturligt, at Foreningen ønskede paa særlig festlig Vis at hædre *Det tekniske Selskab* ved dettes Halvtredsaaars-Jubilæum den 18. September 1893. Allerede Mindet om LASENIUS KRAMP maa jo faa Det tekniske Selskab og Haandværkerforeningen til at føle Slægtskabets Baand, og deres Virke knytter dem endnu stærkere til hinanden. Haandværkerforeningens Formand og Næstformand overrakte ved Jubilæet Det tekniske Selskabs Bestyrelse en Adresse og en Medaille i Sølv, præget i Dagens Anledning. Paa Forsiden af Medaillen staar en Engel, støttet til en Søjle og betragtede en Tegning. Omkring denne læses Indskriften: »Aanden vælger, Haanden virker«. Medaillen

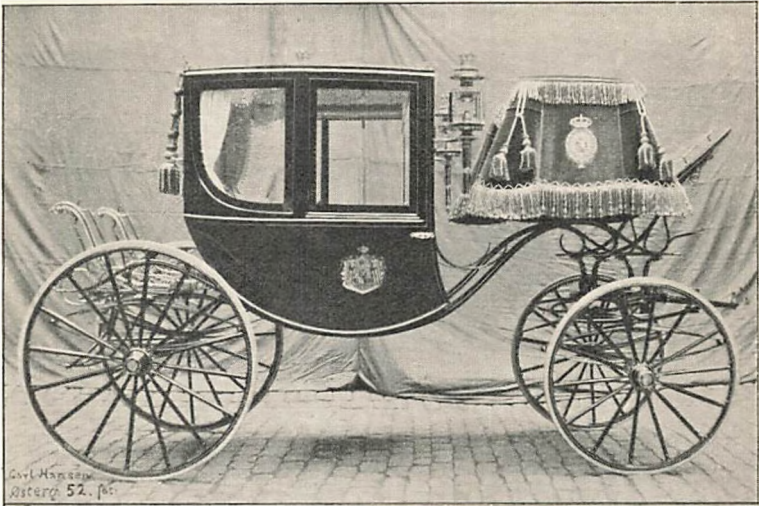
var Oldermænd A. DRAGSTEDS Værk. Foruden det Exemplar, som var bestemt for Det tekniske Selskab, blev der udført et til hvert Medlem af dettes Bestyrelse, og Haandværkerforeningen opbevarer selv to Exemplarer af Medaillen, et i Sølv og et i Bronze.

I det følgende Aar modtog Foreningen en Henvendelse fra »Haandværkerbørsen«, den Institution, hvis Formaal var at bringe Haandværkerne i Forbindelse med Leverandørerne. Det var Isenkræmmer VERMEHREN, der søgte Foreningens Formand, LICHTENBERG, med Anmodning om, at Haandværkerforeningen vilde tage sig af »Børsen«. Man besluttede sig til at række en hjælpende Haand. Bestyrelsen stillede Forslag om, at man til Haandværkerforeningen skulde knytte »Københavns Haandværker- og Industribørs« som en særlig Institution under Navn af »Haandværkerforeningens Børs-Afdeling«, og Forslaget blev vedtaget. Det viste sig imidlertid snart, at denne Virksomhed ikke havde nogen Fremtid for sig. Allerede i 1895 blev Børs-Afdelingen ophævet, og en lille Kapital paa 700 Kroner tilfaldt Alderstrøst.

Paa et Tidspunkt, da det var af største Betydning for *Haandværkerbanken*, at Haandværkets Mænd samlede sig om den, indtraadte Foreningens Bestyrelse og Haandværkerstandens Repræsentantskab som Repræsentanter i Banken. Det var i 1894. Siden har navnlig ROSTRUP ved adskillige Lejligheder fremhævet, hvorledes Standen dengang traadte til og ydede sin Støtte.

— Til de Episoder fra Halvfemserne, som har Krav paa Omtale, hører Haandværkerforeningens Deltagelse

i den Hyldest, der blev vist Kong CHRISTIAN IX og Dronning LOUISE ved deres Guldbryllup i Maj 1892. Med Tømrermester DOBEL som Formand blev der nedsat et Udvalg af Bestyrelse og Repræsentantskab; dets Opgave var at tilvejebringe en Guldbryllupsgave

Den københavnske Haandværksstands Guldbryllupsgave til Christian IX og Dronning Louise.

til det gamle Kongepar fra den københavnske Haandværksstand. For en Sum af 8000 Kroner erhvervede man en Galakaret, med hvilken der fulgte en kaligraferet Adresse. Da den smukke Gave var bragt ud til Amalienborg, satte Kongen og nogle af de kongelige Damer sig op i Kareten, og de unge Prinser arrangerede saa en munter Prøvekørsel ved selv at trække Galakareten rundt i Slotsgaarden. Paa et Møde i Foreningens store Sal mellem Bestyrelserne for Industriforeningen, Rejsestipendieforeningen, Foreningen

til Lærlinges Uddannelse, Haandværkerforeningen og de forskellige Laug blev det besluttet, at Haandværk og Industri skulde deltage i det store Folketog til Amalienborg den 29. Maj. Mange Haandværkerfaner fra Provinsen bidrog til at gøre dette Tog til en smuk og festlig Repræsentation for de paagældende Erhverv. Haandværkets og Industriens Afdeling i det store Folketog talte omtrent 12000 Deltagere. To Aar senere, da Kronprins FREDERIK og Kronprinsesse LOUISE fejrede Sølvbryllup, og paa CHRISTIAN IX's 80 Aars-Fødselsdag i 1898 fremsendte Haandværkerforeningen en Lykønskingsadresse.

I Sommeren 1897 arrangerede Foreningen en Rejse til Udstillingen i Stockholm. Denne vellykkede Fællestur, der blev ledet af Næstformanden, Spejlfabrikant JULIUS LUND, havde samlet over 70 Deltagere. Næste Sommer foretog en Del Medlemmer med Damer en Udflugt til Bornholm. Samme Aar havde Bestyrelsen, i Anledning af Mindefesterne for 48, det »højest mærkværdige Aar«, planlagt en Middag for et Par Hundrede Veteraner, men man maatte opgive denne Plan, da der i Forvejen fra saa mange Sider blev lagt Beslag paa de gamle Krigere.

Inden Døre gik Livet sin vante Gang. Et lille Sammenstød i Ankeprotokollen mellem to Medlemmer voldte Bestyrelsen nogen Ulejlighed, men endte med, at den ene af de to udmeldte sig af Foreningen. Det var ellers det hyggelige, kammeratlige Samvær, som gav det snævrere Foreningsliv sit Præg, og de Klager, der lød over Lokalerne, søgte man saa vidt muligt at afbøde. I Midten af Halvfemserne blev der indlagt

elektrisk Lys i Kronprinsensgade Nr. 9 og delvis i Nr. 7, og omtrent ved samme Tid ofrede man 14—15,000 Kroner paa en omfattende Hovedreparation af saa godt som samtlige Lokaler. Ved Oktober Flyttedag 1896 skulde man have ny Vært i Stedet for Restauratricen Fru Oline Sørensen. Der meldte sig 24 Ansøgere, og den foretrukne blev Restauratør Fritz Svensson fra Arbejderforeningen af 1860. Han var Vært i Haandværkerforeningen lige indtil 1910, da han afløstes af Restauratør Niels Andersen.

Hvert Aars Hovedbegivenhed paa det selskabelige Omraade var naturligvis Festen paa Foreningens Fødselsdag den 20. November. I 1894 var der til Stiftelsesfesten knyttet et særligt Arrangement, som en Række yngre Haandværksmestre havde sat i Scene. Bordene var prydede med en stor Mængde repræsentative Haandværksfrembringelser fra forskellige Fag: en ud-søgt kunstindustriell Udstilling af Genstande, der egnede sig til at være Bordsmykke. De to drejede sorte Kandelabre — Drejermester SCHELHASES Arbejde —, som siden blev Foreningens Ejendom, var fremme ved denne Lejlighed. Haandværkerbanken købte Kandelabrene og skænkede dem til Foreningen.

DE MÆND, DER STOD FOR STYRET

I November 1890, altsaa lige omkring 50-Aars-Jubilæet, var der Formandsskifte i Haandværkerstandens Repræsentantskab. DOBEL afløste Snedkermester CARSTENSEN. Bestyrelsens 10 Medlemmer var, paa Haandværkerforeningens 50-Aarsdag, Bagermester LICHTEN-

BERG, Formand, Snedkermester S. JØRGENSEN, Næstformand, Murermester ETTE, Spejlfabrikant JULIUS LUND, Skomagermester A. HANSEN, Blydækker, Gas- og Vandmester C. F. G. LØNHOLDT, Tømrmester PEDER PEDERSEN, Kaptajn, Smedemester P. W. HØST, Guldsmedemester PETER WEIKERT og Snedkermester KASPAR RØSTRUP.

For ældre Medlemmer, der har fulgt Foreningen gennem de 25 Aar, som er forløbne siden da, er det en vemodig Tanke, at saa mange af de Mænd, vi her har nævnt, er gaaet bort. Alle er de døde, undtagen een, Tømrmester PEDER PEDERSEN, der stadig er et virksomt Medlem af Bestyrelsen.

I det første Par Aar var der ingen Personalforandring indenfor denne. Men i Foraaret 1892 døde Guldsmed WEIKERT, faa Dage efter at den ordinære Generalforsamling havde genvalgt ham, og hans Eftermand blev Murermester TH. MATHIESEN, hvis Gerning knyttes saa nøje til Alderstrøst. WEIKERT var Foreningens Kasserer. Han havde, med et halvt Aars Afbrydelse, siddet i Bestyrelsen fra 1884. I April 1893 træder LØNHOLDT tilbage, og i hans Sted vælger man Oldermand, Drejermester J. H. LINDHARD. »Gamle Løn-

Snedkermester S. JØRGENSEN,
Næstform. for Haandværkerforen. 1888—93.

holdt«, der døde 1913, naaede omtrent de 80 Aar. Han var en af Foreningens Trofaste. Allerede i 1865 blev han Medlem, i 1887 kom han ind i Bestyrelsen, og gennem de mange Aar færdedes han hyppigt i Haandværkerforeningens Lokaler.

Tømrmester PEDER PEDERSEN.

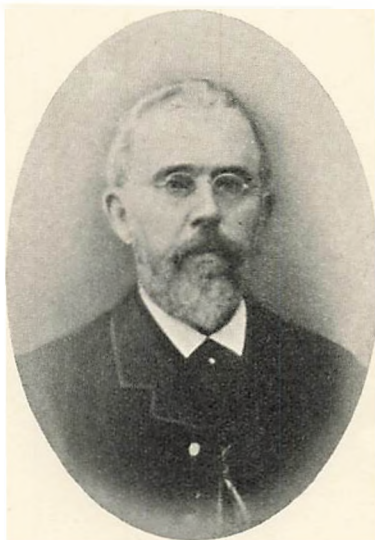
Da Bestyrelsen efter den ordinære Generalforsamling i 1893 holdt konstituerende Møde, blev ROSTRUP valgt til Næstformand i Stedet for Snedkermester S. JØRGENSEN, der ikke længere ønskede at røgte dette Hverv, men som dog endnu i nogle Aar vedblev at være Medlem af Bestyrelsen. Oprindeligt var han blevet indvalgt i denne sammen med Tømrmester PE-

DER PEDERSEN. Det skete i Efteraaret 1888 under ret usædvanlige Forhold.

Der var i Slutningen af Firserne skabt en Bevægelse, som særlig samlede en Del yngre Mestre og bl. a. stræbte efter at tilføre Bestyrelsen nyt Blod. Først søgte man at finde Emner udenfor Kredsen. Der skete saaledes Henvendelse til Fabrikant AXEL MEYER og til VALD. GÆTJE, men uden Resultat. Saa udvalgte Kredsen af sin egen Midte Snedkermester S. JØRGENSEN og Tømrmester P. PEDERSEN til Kandidater ved Bestyrelsesvalget i Foraaret 1888. De, der husker

denne Generalforsamling, siger gerne, at den ved sit stormfulde Forløb har gjort sig fortjent til at optegnes i Foreningens Annaler. De to nye Mænd blev valgt, — Snedkermester JØRGENSEN oven i Købet som Næstformand. Dengang blev Næstformanden, ligesom Formanden, endnu direkte valgt af Generalforsamlingen, et Forhold, der dog allerede blev ændret i Oktober 1889, saaledes at Bestyrelsen fremtidig selv valgte Formand og Næstformand.

Den livlige Generalforsamling med Valget af de nye Mænd fandt Sted den 24. Oktober 1888, og faa Dage derefter døde Foreningens mangeaarige Formand, Snedkermester J. CORTSEN. Det blev da Næstformandens Sag at fungere som Formand. Snedkermester JØRGENSEN, der endnu var de fleste Medlemmer ret ukendt, kom saaledes til at lede Haandværkerforeningen indtil den ordinære Generalforsamling i April næste Aar, da Bagermester LICHTENBERG, som var Medlem af Bestyrelsen siden 1878, med Akklamation valgtes til Formand. JØRGENSEN virkede med Interesse for Foreningen, til Sygdom i 1897 nødte ham til at opgive Arbejdet i Bestyrelsen, hvor han afløstes af Malermester VICTOR HANSEN. Kun 56 Aar gammel

Goldsmedemester P. WEIKERT.

var Snedkermester JØRGENSEN, da han døde i Februar 1898. Budskabet om hans Død naaede til Haandværkerforeningen, netop medens Bestyrelsen var samlet til Møde, og ROSTRUP holdt en Mindetale, hvori han

fremhævede den store Kærlighed, hvormed JØRGENSEN havde omfattet Foreningens Anliggender.

I LICHTENBERG havde Haandværkerforeningen faaet en dygtig, almeninteresseret og kundskabsrig Formand, der med sin varme Følelse for det bærende i de gamle Traditioner forenede en ikke ringe Forstaaelse af den nye Tid og dens Krav. C. LICHTENBERG var født den 12. Januar 1837 i Kø-

Blydækker, Gas- og Vandmester LØNHOLDT.

benhavn, hvor Faderen var Mel- og Grynhandler. Han begyndte ikke sin Bane som Haandværker. Da han i en Alder af 22 Aar var blevet polyteknisk Kandidat, blev han knyttet til Mariboers Skole som Lærer i Mathematik, men i 1870 løste han Borgerskab og overtog Pipers Bageri i Adelgade. I 1878 indtraadte han, som nævnt, i Haandværkerforeningens Bestyrelse, og han var Medlem af denne indtil April 1896, de sidste syv Aar som Formand. En lang Række Tilidshverv faldt efterhaanden i hans Lod. Han var saaledes Foreningens Delegerede i Bestyrelsen for Det

tekniske Selskab, Medlem af Fællesrepræsentationens og af Industriforeningens Bestyrelse og i en længere Aarrække Borgerrepræsentant. Landhusholdningsselskabet gjorde ham til Medlem af det Udvalg, som i Firserne foretog en Undersøgelse af, hvilke Hvedesorter der særlig egnede sig til Dyrkning herhjemme.

I en bevæget Overgangstid var LICHTENBERG Haandværkerforeningens Formand. Indenfor Foreningens egne Rammer brødes det gamle med det ny, og udefra meldte sig mange Opgaver, som stillede Krav til Erhvervslivets Mænd. Under alt dette vidste LICHTENBERG at hævde Haandværkerforeningens Betydning og dens Indsats i de Bestræbelser, der var fremme paa saa mange Hold.

Sygdom tvang i 1896 LICHTENBERG til at trække sig tilbage fra sin offentlige Virksomhed. Bestyrelsen besluttede at hædre ham ved at stille Forslag om hans Udnævnelse til Æresmedlem. Haandværkerforeningen havde hidtil kun udmærket 3 af sine Mænd paa denne Maade. I 1863 var Justitsraad, Naalemager HJORTH, i 1874 Malermester A. C. GEISLER og i 1876 Guldsmedemester I. B. DALHOFF blevet udnævnt til Æresmedlem.

Paa den ekstraordinære Generalforsamling 12. Maj 1896 vedtog man med Akklamation Bestyrelsens Forslag om LICHTENBERGS Udnævnelse, og den 30. Maj overrakte den samlede Bestyrelse ham Æres-Diplomet, der var indrammet af smaa Akvareller med Motiver fra de forskellige Virksomheder og Institutioner, til hvilke han havde været knyttet, bl. a. Haandværkerforeningen, Raadhuset, den gamle polytekniske Lære-

anstalt, Industriforeningen og Landhusholdningsselskabet. Udnævnelserne var, som det hed i dette Diplom, foretaget »i taknemlig Erkendelse af, hvad han havde udrettet for vor By og vort Land, navnlig for dansk Haandværk og Industri, og særlig af det store og betydningsfulde Arbejde, han havde udført som Bestyrelsesmedlem og navnlig som Formand for Haandværkerforeningen.«

Ved det »Indflytningstilstand«, hvormed man begyndte Vintersæsonen den 3. Oktober 1897, afsløredes et Portrætmaleri af LICHTENBERG, som man havde bestilt hos Prof. VERMEHREN. Lichtenberg var efter Indbydelse til Stede ved denne Lejlighed.

Han døde den 6. Juni 1900.

— Ved LICHTENBERGS Tilbagetræden havde den ordinære Generalforsamling d. 22. April 1896 valgt Snedkermester ØRNBERG til Medlem af Bestyrelsen, og to Dage senere konstituerede Bestyrelsen sig. Den valgte Snedkermester ROSTRUP til Formand og Spejlfabrikant JULIUS LUND til Næstformand for Haandværkerforeningen.

Som tidligere omtalt skiftede *Repræsentantskabet* Formand lige ved Begyndelsen af den Periode, som vi her beskæftiger os med. I November 1890 traadte Snedkermester CARSTENSEN tilbage fra Formandspladsen i Haandværkerstandens Repræsentantskab, og Næstformanden, Tømmermester DOBEL blev hans Afløser, samtidig med at GÆTJE valgtes til Næstformand.

Snedkermester CARSTENSEN havde gennem 16 Aar, fra 1874 til 1890, været sit Laugs Oldermann. Han

havde med Dygtighed ledet Snedkerlauget i denne vanskelige Periode, og det udtrykte sin Taknemlighed derfor ved at udnævne ham til Æresmedlem. I 1887 var han blevet valgt til Formand for Haandværkerstandens Repræsentantskab. Han døde 12. Februar 1891, i en Alder af 64 Aar.

Ogsaa Tømrermester DOBEL var Æresmedlem af sit Laug, i hvilket han virkede som Oldermænd fra 1883 til 1895. Da Haandværkerforeningen gjorde det tidligere omtalte Forsøg paa at skabe en Arbejdsgiverorganisation i København, blev DOBEL Formand for det af Foreningen nedsatte Udvalg, som skulde søge at tilvejebringe den nøjere Sammenslutning mellem Haandværksfagene. I April 1895 opgav han Formandspladsen i Repræsentantskabet, som derefter valgte GÆTJE til Formand og Malermester C. F. STEGEMANN til Næstformand for Haandværkerstandens Repræsentantskab. DOBEL var til det sidste en Mand med udpræget Standsfølelse. Endnu faa Uger før sin Død stillede den gamle Mand sig i Kammeraternes Rækker, da det mægtige Haandværkertog ved Fællesrepræsentationens Jubilæum drog ud fra Christiansborg Slots Ridebane.

Tømrermester DOBEL blev 75 Aar gammel. Han døde den 31. August 1904.

— Det sidste af Haandværkerforeningens Medlemmer fra Stiftelsesdagen den 20. November 1840, Karetmagermester C. HANSEN, afgik ved Døden i Slutningen af 1898. Foreningen sendte en Krans til hans Kiste.

I store Træk har vi nu gjort Rede for Haandvær-

kerforeningens Historie gennem Halvfemserne. Medlemstallet var i dette Tidsrum gaaet frem, men uden store Spring. Ved Halvtreds-Aars-Jubilæet i 1890 stod man ved Tusindtallet. Haandværkerforeningen gik ud af Halvfemsernes Periode med 1500 Medlemmer.

DET BEVÆGEDE AAR 1900

Den Organisations-Bevægelse, der mod Slutningen af Halvfemserne bredte sig Landet over, og som i 1899 førte til Oprettelsen af Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening, fortsattes i 1900-Tallet. Rundt om i Provinsen oprettedes lokale Arbejdsgiverforeninger, der ikke blot samlede Haandværkerne, men ogsaa Repræsentanter for beslægtede Virksomheder til Varetagelse af fælles Interesser. Under disse Omstændigheder gjorde Haandværkerforeningens Formand, ROSTRUP, der jo tillige var Næstformand i Arbejdsgiverforeningen, sig til Talsmand for, at der blev dannet noget lignende i Hovedstaden, og han hævdede, at Haandværkerforeningen her i egen Interesse burde tage Affære. Blot man udvidede Rammerne, vilde den have de Betingelser, som en saadan Sammenslutning krævede.

Det blev en Sag, der afstedkom stor Uro, og den gjorde mere end noget andet 1900 til et af de mest bevægede Aar for Haandværkerforeningen i den nyere Tid.

Ogsaa i andre Henseender var det et Aar, som har gjort sig fortjent til særlig Omtale. Hen paa Sommeren afholdtes i København, det nordiske Haandværks- og

Industrimøde, og i November fejrede Foreningen sin 60-Aars Stiftelsesfest, som gennem Bannerindvielsen fik et meget højtideligt Præg.

Det var ved Foraarstide, at der stod Kampgny af

Snedkermester KASPAR ROSTRUP,
Form. for Haandværkerforeningen 1896--1911.

Spørgsmaalet om en Udvidelse af Foreningens Rammer. Lovene lød paa, at man som Medlemmer kunde optage Haandværkere eller Industridriven- de, desuden Polyteknikere, Kunstnere og Videnskabs- mænd, der vilde under- støtte og fremme Forenin- gens Formaal. De Planer, som nu dukkede frem, gik ud paa, at man skulde udvide Begrebet »Haand- værkere og Industridri- vende« til ogsaa at om-

fatte »beslægtede Fag«. ROSTRUP, og GÆTJE med ham, henviste til, at den stadig stigende Anvendelse af Ma- skinkraft havde skabt nye Former, som man ikke kunde stænge ude, og at det ogsaa var naturligt at optage de forskellige Fags Leverandører, med hvem Haandværkerne jo dog samarbejdede ude i det dag- lige Liv. Allerede indenfor Bestyrelsen mødte Tanken om en saadan Udvidelse Modstand; den kom stærkt til Orde fra ETTES Side. Hans konservative Sinde- lag fornægtede sig heller ikke ved denne Lejlighed. Man kan kortelig betegne ETTES Standpunkt saaledes:

Haandværkerforeningen for Haandværkerne! I og for sig ingen daarlig Devise. Der er Fanfareklang i den. Det var, mente ETTE, galt nok med de gældende Bestemmelser. Værre vilde det blive, naar man gik saa vidt som til at optage Købmænd.

Fra modsat Side betonedede man, at der i denne Forbindelse selvfølgelig kun var Tale om de egentlige Leverandører til Haandværk og Industri, og at Sagen havde sin store Betydning for den faglige Gren af Forningens Virksomhed. Men ogsaa i Repræsentantskabet stødte Forslaget paa Modstand. Der var Repræsentanter, som anførte, at Lovene jo tillod Optagelse af Industridrivende, og at Bestyrelsen kunde fortolke dette elastiske Begreb; dermed maatte det være tilstrækkeligt.

Da Bestyrelsen samledes den 7. April, meddelte ROSTRUP, at det Repræsentantskabsmøde, der var afholdt nogle faa Dage i Forvejen, ikke gav det forønskede Resultat. Han forudsaa et Nederlag paa Spørgsmaalet »Leverandører« og spurgte, om det ikke vilde være fornuftigt at trække Sagen tilbage, da Tiden aabenbart endnu ikke var moden til dens Gennemførelse. Herimod blev der dog rejst Indvending fra flere Sider. Saaledes talte Snedkermester ØRNBERG stærkt for, at man ikke lod sig skræmme af Repræsentantskabets Afstemning, der jo forøvrigt havde udvist Flertal for Forslaget, selv om Majoriteten var ringere end ønskeligt.

Nu forhandlede man om at give Forslaget en Redaktion, der skulde kunne virke samlende, og man endte da med at vælge denne Form: Foruden Haand-

værkere og Industridrivende har Medlemmer af beslægtede Fag, for saa vidt disses Organisationer er eller kan blive Medlemmer af Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening, Adgang til Optagelse i Haandværkerforeningen.

Snedkermester P. A. ØRNBERG.

ETTE udtrykte dog fremdeles sin Frygt for, at Foreningen ved en saadan Ordning vilde tilsætte hele sit gamle Præg; det var ham en Sorg at se de gode gamle Traditionersaaledesskudd til Side. Han skulde afholde sig fra at modarbejde Forslaget, men stemme for det kunde han paa ingen Maade.

Den ordinære Generalforsamling, som var indvarslet til den 11. April, fik forelagt Forslaget, der nu havde faaet en bedre Modtagelse i Repræsentantskabet. Paa Generalforsamlingen gav det Anledning til en Del Diskussion. Der var adskillige af Talerne, som havde store Betænkeligheder ved den foreslaaede Udvidelse, og man hestillede, at Forslaget i alt Fald fik en mere bestemt og klar Definition.

Nogen Afgørelse blev der ikke truffet ved denne Lejlighed. Besøget var ikke saa talrigt, at Generalforsamlingen var beslutningsdygtig. Alt i alt maatte det siges, at den forløb jævnt fredeligt.

Men nu skulde der altsaa holdes en ny Generalforsamling — den blev indkaldt til den 1. Maj —, og adskillige Modstandere af Forslaget benyttede Fristen til en ihærdig Agitation inden Døre. Det Røre, der nu opstod om Sagen, forplantede sig til Dagspressen. Dagbladet »København« bragte en hel Serie af Artikler om »Bevægelsen i Haandværkerforeningen«; de var Udtryk for en stærk Kritik af Foreningens økonomiske og faglige Ledelse, og de var særlig aggressive overfor ROSTRUP og GÆTJE: Arbejdsgiverforeningen vilde erobre Haandværkerforeningen. Meningen med den foreslaede Lovændring var i Virkeligheden ingen anden end den, at Arbejdsgiverforeningen skulde overtage hele Ledelsen, idet Haandværkerforeningen blev Arbejdsgivernes Centralforening for København.

Det var Hovedindholdet af disse Artikler.

Til den ekstraordinære Generalforsamling mødte Medlemmerne talrigt frem. Den fik et livfuldt Forløb. Som Formand for Haandværkerforeningen fremhævede ROSTRUP i sin Indledningstale, at Hensigten med Bestyrelsens Forslag selvfølgelig ikke var at aabne Dørene for alle mulige Mennesker. Han anførte de Argumenter, som tidligere er omtalt, men tilføjede, at Bestyrelsen ikke betragtede Forslagets Vedtagelse som en Livsbetingelse for Foreningen.

Nu stillede Repræsentantskabets Formand, Bagermester GÆTJE, et Ændringsforslag, overfor hvilket Bestyrelsen havde trukket sit Forslag tilbage. Det kunde, erklærede GÆTJE, være uheldigt, at en fremmed Forening var nævnt i Lovene, og Udtrykket »be-

slægtede Fag« var maaske nok lidt svævende. Man foreslog da følgende Form: Som Medlemmer af Haandværkerforeningen kan optages Medlemmer af Foreninger, om hvilke Haandværkerforeningens Bestyrelse og Repræsentantskab udtaler, at Faget eller det enkelte Medlem som Arbejdsgiver er beslægtet med Haandværk og Industri.

Heller ikke denne Formulering var i Stand til at besværges Modstanden. Den, der talte stærkest imod Forslaget, var et Medlem af Repræsentantskabet, Oldermann, Slagtermester JUUL. Han gjorde særlig gældende, at Foreningen vilde blive forvandlet til en almindelig Borgerforening.

Resultatet blev, at Forslaget om en Udvidelse af Rammerne blev forkastet med ganske overvældende Majoritet. Afstemningen var foretaget ved Haandsoprækning. Generalforsamlingens Dirigent, Overretssagfører BUSCH, afgav det Skøn, at kun en Femtedel af de tilstedeværende havde stemt for Forslaget.

Dermed afsluttedes denne bevægede Episode i Foreningens Liv. Udviklingen har medført, at nogle af de Tanker, der laa til Grund for de Bestræbelser, som strandede i 1900, senere hen dog til en vis Grad har sat Frugt, uden at Haandværkerforeningen derved har mistet sit Præg.

— Hen paa Sommeren deltog Haandværkerforeningen i den store Udstilling, som var knyttet til *Det nordiske Haandværks- og Industrimøde*, og vigtige Punkter paa Stævnets Program behandledes ved de Møder, der var henlagt til Haandværkerforeningen.

I Maj 1899 havde Bestyrelsen for Fællesrepræsenta-

tionen for dansk Industri og Haandværk besluttet at indbyde til et nordisk Stævne i København næste Aar, og da man havde faaet et Statstilskud paa 15000 Kroner, blev Mødet berammet til Dagene 31. Juli—3. August 1900. Fællesrepræsentationen holdt selv Delegeretmøde 29.—30. Juli, og den 4. August blev der paa Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforenings Initiativ afholdt et nordisk Arbejdsgivermøde. Alle disse Møder føjede sig saaledes sammen til en hel Haandværkeruge.

Kun een Gang tidligere var der her i Landet afholdt et nordisk Industrimøde, nemlig 1872 i København. Det samlede i alt kun 239, medens det andet nordiske Industrimøde, som fandt Sted i Stockholm 1897, var besøgt af 416 Deltagere. Langt større blev dette Møde i København Aar 1900. Det mønstrede 1062 Deltagere, hvoraf 163 var fra Sverrige og 77 fra Norge.

I Mødets Forretningsudvalg havde Haandværkerforeningens Formand KASPAR ROSTRUP Sæde, og han var Formand for Udstillingsudvalget, som iøvrigt bestod af Tegneinspektør CARL F. ANDERSEN, Bagermester V. GÆTJE, Tømremester CARL CORTSEN, Prof. C. NYROP, Haandværkerforeningens Sekretær, Malermester VICTOR HANSEN, og Industriforeningens Sekretær, nuværende Kontorchef R. BERG, der var Udstillingsudvalgets Sekretær.

Formaalet med Udstillingen var at give en samlet Oversigt over de Institutioner, som Haandværkets og Industriens Foreninger havde skabt herhjemme. Haandværkerforeningen i København indtog en me-

get smuk og fremtrædende Plads paa Udstillingen, der selvfølgelig ikke savnede Grundplaner og Billeder fra de to store Alderstrøst-Stiftelser. De mange Takskrivelser, som Foreningen og dens Formand efter Mødet

Målermester VICTOR HANSEN.

modtog fra Provinsfolk og fra norske og svenske Deltagere, viste, i hvor høj Grad man anerkendte Haandværkerforeningens Indsats ved denne Lejlighed.

Udstillingen var arrangeret paa Charlottenborg, hvor Udvalget disponerede over de tre store Midtersale med Siderum. Haandværkerforeningens betydelige Samling af Portrætter af bekendte afdøde Haandværkere, dens

Buster og overhovedet alt, hvad den ejede af personal- og kulturhistorisk Interesse, var indlemmet i Udstillingen. Til den interessante historiske Afdeling var der sendt mange Genstande fra Provinsen.

I Teknisk Skole blev der under Mødet afholdt en Udstilling af Elevarbejder og Undervisningsmateriel. Den havde stort Besøg. Mange af Mødets Deltagere søgte ogsaa ud til Alderstrøst paa Nørrebrogade og i Møllegade, hvor ROSTRUP selv var Cicerone.

Stævnets Generalsekretær JUL. WULFF har forfattet en udførlig Beretning om det nordiske Haandværks-

og Industrimøde. Aabningshøjtideligheden fandt Sted i Industriforeningens store Sal. Baade paa Charlottenborg og i Industriforeningen var der Foredrag og Diskussioner. Den anden og tredje Dags Forhandlinger foregik i Haandværkerforeningens Lokaler, hvor man bl. a. behandlede saadanne Emner som Lærlingspørgsmaalet, den moderne sociale Lovgivning og Industrien — her holdt Kontorchef SCHOVELIN det indledende Foredrag — og Haandværkets Fremtid. Det var KASPAR ROSTRUP, der aabnede Diskussionen om sidstnævnte Emne med et stort Foredrag, hvori han betonedede, at Haandværkets Fremtid ene laa i en dygtig, veluddannet Haandværkerstand, som virkede ved Sammenslutning.

Haandværkerforeningens Lokaler rummede ogsaa det stærkt besøgte nordiske Arbejdsgivermøde, der fik sin Betydning for en kommende Tids Samarbejde mellem Arbejdsgivere i de tre Lande.

— I Efteraaret 1900 oprettedes Haandværkerforeningens merkantile Oplysningsbureau. Denne Institution, der blev aabnet under Ledelse af Overlærer BAES fra Industriforeningens Aftenskole, gav Raad og Vejledning i merkantile Spørgsmaal, og Oplysningerne skulde ydes gratis til Haandværkerforeningens Medlemmer. Bureauet blev ikke søgt i nogen overvældende Grad. Det bestod kun et Par Aar. En anden Nydannelse fra Aaret 1900, *Medlemsbladet*, har faaet en bedre Skæbne. Det røgter den Dag i Dag sin Opgave som et nyttigt Bindeled mellem Foreningen og dens Medlemmer og mellem disse indbyrdes. Tanken om et saadant Meddelelsesmiddel var forøvrigt fremme

allerede i Haandværkerforeningens første Tid. Der blev dengang i enkelte Aar periodisk udsendt Meddelelser til Medlemmerne.

Paa et Repræsentantskabsmøde i April 1899 rejstes Spørgsmaalet om et fast Medlemsblad for Haandværkerforeningen. Man naaede dog ikke ud over en rent almindelig Drøftelse. Et Aars Tid derefter kom Sagen frem indenfor Bestyrelsen, men baade ROSTRUP og ETTE frygtede for, at et saadant Foretagende skulde blive altfor bekosteligt. Det varede dog ikke længe, før man opgav alle Betænkeligheder, og det har da ogsaa vist sig, at Medlemsbladet efterhaanden kun kom til at kræve et aarligt Tilskud fra Foreningen paa 10—1200 Kroner.

Man vedtog, at der Aaret rundt skulde udsendes 24 Numre. Den 15. Oktober 1900 udkom det første Nummer af »Medlemsblad for Haandværkerforeningen i København«, med det af Prof. HANS TEGNER komponerede Sigille i øverste venstre Hjørne. Nogle havde foreslaaet, at Bladet skulde være ottesidigt og udkomme hver ottende Dag. Men Flertallet holdt paa, at man forsigtigt skulde prøve sig frem og derfor nøjes med fire Sider to Gange om Maaneden. Foreningens Sekretær, VICTOR HANSEN, stod opført som Ansvarhavende, og ROSTRUP og han udgjorde tilsammen Redaktionsudvalget. Denne Ordning bestod gennem en halv Snes Aar.

— I Anledning af, at Krydserkorvetten »Valkyrien«, der havde Prins VALDEMAR til Chef, var vendt hjem fra den store Expedition til de østasiatiske Farvande, indbød Handel, Søfart, Haandværk og Industri til en

Haandværkerforeningens Banner.

pompøs Festlighed. Haandværkerforeningen var repræsenteret, idet hele dens Bestyrelse deltog i Banketten. Men Foreningen fejrede selv i dette Aar en stor Fest.

Man havde ikke tænkt sig, at der skulde gøres noget særligt ud af 60 Aars-Fødselsdagen. Saa skete det imidlertid, at en Damekomité foranstaltede en Indsamling til et Banner, og dette fik sin Indvielse paa selve Stiftelsesdagen. Damekomitéens Medlemmer bar Navne, som var velkendte indenfor Haandværkerforeningen. Komitéen bestod af Fruerne LAURA ETTE, ANNETTE FLERON, LOUISE GÆTJE, HERTHA HANSEN, AMALIE HØST, HANSINE LICHTENBERG, SOPHIE LINDHARD, THORA LINDHARD, HILDA LUND, ROSALIE LUND, FANNY MEYER, EMMA PEDERSEN, NICOLINE ZUSCHLAG og FREDERIKKE ØRNBERG og Frøknerne MARIE MATHIESEN og BODIL ROSTRUP. Til det Silkebanner, som blev Resultatet af Indsamlingen, leverede Professor HANS TEGNER Udkastet. Om Haandværkerforeningens Mærke slynger sig en dobbelt Kæde af dybtrøde og lyserøde Roser, og Bier har travlt mellem Rosenlænkerne. I det gyldne Spyd straalere Byen Københavns Vaaben.

Ved en Formiddagshøjtidelighed den 20. November i Foreningens Festsal fandt Indvielsen Sted. Guldsmedemester AUGUST FLERONS Hustru, Fru ANNETTE FLERON overrakte paa Damekomitéens Vegne Banneret til Foreningen, og de traditionelle Søm blev slaaet i med en kunstnerisk udført Hammer, som var en Gave fra Repræsentantskabet: det første Søm af Indenrigsminister BRAMSEN for Konge og Fædreland, det andet af Overpræsident OLDENBURG for Staden

København og det tredje af Borgmester DYBDAL for Haandværkerforeningen. Ved Bannerindvielsen forelaa der fra Hof-Juvelererne F. og A. DRAGSTED Tilsagn om at skænke Foreningen en Dirigentklokke af Sølv, og nogen Tid derefter var Løftet indfriet. Den store Klokke, der er smykket med Blomsterguirlander og Haandværkeremblemer, bærer Indskriften »Troskab i Gerning er Samfundets Gavn«, — en Inskription, der hentyder til en Udtalelse, som Overpræsidenten fremsatte ved Bannerindvielsen.

Den officielle Festmiddag, hvormed man fejrede 60 Aars-Stiftelsesdagen, samlede 280 Deltagere paa den kgl. Skydebane. Naar man holdt denne Fest udenfor Foreningen, var Motivering den, at der kunde ventes særlig stor Deltagelse, og at Haandværkerforeningens egen Sal allerede ved tidligere Stiftelsesfester ikke havde kunnet rumme alle dem, som ønskede at være med. Dette Arrangement vakte dog nogen Mistemning hos en Kreds af Medlemmer, som besluttede at fejre Dagen ved en privat Festlighed samme Aften i Foreningens egne Lokaler. Der var ca. 170 Deltagere i denne Sammenkomst. I Løbet af Aftenen modtog man her en Deputation fra den officielle Fest paa Skydebanen.

Da Regnskabet for Banner-Indsamlingen var opgjort, havde Damekomitéen et Overskud paa 1500 Kroner. Efter de fleste Bidragsyderes Ønske skænkede man dette Beløb til et Byggefond for Foreningen.

Haandværkerforeningen havde i de 60 Aar, der var gaaet siden dens Stiftelse, ikke haft noget Banner. Nu fik man dette Samlingsmærke midt i en Samlingens

Tid, da Organisations-Tanken havde voxet sig stærk. Den Adresse, som Damekomitéens Ordfører oplæste ved Bannerindvielsen, indeholdt det Ønske: at Foreningen og dens Medlemmer stedse, ligesom Rosenlænkerne i Banneret, maa føle sig fast sammenknyttede, at den enkelte Haandværker maa arbejde med Flid og Dygtighed i sit Fag, at Haandværkerforeningen, hvis Navn paa Banneret er kranset af Hæderens og Sejrens Symboler, i al sin Virksomhed maa være omgivet af Hæder, og at den i alle sine Formaal maa bringe Sejren hjem.

Det sidste falder sjældent i nogens Lod, og det er heller ikke blevet Haandværkerforeningen til Del. Men om ikke *alt* lykkes: Arbejdets Ære er den samme! Der har været Brydninger indenfor den gamle Haandværkerforening, men daarligt vilde det være, om man ikke havde set Anskuelse brydes. Formaalet var, som det er udtrykt i Lovene, Haandværksstandens Tarv og Bedste. De Ord har virket samlende før, hvor det gjaldt. De vil ogsaa nok have Kraft til at samle i Fremtiden.

DE FØRSTE AAR EFTER AARHUNDRED-SKIFTET

Den første Gang, da Haandværkerforeningens Banner blev ført frem efter 60 Aars-Stiftelsesdagen, var ved et Bestyrelsesmedlems Jordefærd. I Begyndelsen af Februar 1901 døde Drejermester J. H. LINDHARD, 61 Aar gammel, og Banneret blev plantet ved hans Baare i Vor Frue Kirke. Fra 1890 til sin Død havde LINDHARD været Drejerlaugets Oldemand, og han var tillige Formand for Drejermestrenes Centralforening i Danmark. Af Haandværkerforeningens Bestyrelse, hvor han indtog sin Plads i 1893, var han et flittigt Medlem, og i Særdeleshed var han virksom, da det gjaldt om at starte Medlemsbladet.

Paa den ordinære Generalforsamling 18. April 1901 skete der store Forandringer i Bestyrelsens Sammensætning. Ved LINDHARDS Død var een Plads blevet ledig; Kaptajn, Smedemester P. W. HØST ønskede ikke Genvalg, og det samme var Tilfældet med Malermester VICTOR HANSEN, der var blevet ansat som Foreningens Sekretær. De tre nye Mænd, som nu blev indvalgt i Bestyrelsen, var Oldermændene Skrædermester H. C. BUCK, Hof-Juvelerer F. DRAGSTED og Bogbindermester P. O. OLSEN. De var opstillede af

Plenarforsamlingen, der tillige anbefalede Genvalg af Snedkermester ROSTRUP, Foreningens Formand, og Tømrrermester PEDER PEDERSEN. Der var paa Generalforsamlingen en Opposition, som gjorde sig ret stærkt

Drejermester J. H. LINDHIARD.

gældende. Flere af Talerne fra denne Side erklærede, at man ikke vilde de tre nye Mænd til Livs. Oppositionen gjaldt ROSTRUP og PEDERSEN. Man vilde have »nyt Blod« ind i Bestyrelsen, og man frygtede desuden for, at ROSTRUP, trods sin store Arbejdskraft, havde altfor mange Hverv at røgte. Denne Bemærkning blev saaledes fremsat af Oldermænd, Slagtermester W. JUUL, der havde ladet

sig opstille mod Foreningens Formand.

Ved Afstemningen sejrede de fem Navne paa Plenarforsamlingens Liste stort med 233—280 Stemmer. Oppositionen havde opstillet to Kandidater. Den af dem, der opnaaede det højeste Stemmetal, var Oldermænd JUUL. Han fik 113 Stemmer.

P. W. HØST, der traadte tilbage den 18. April 1901, havde været Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse i 12 Aar. Han beskæftigede sig særlig med Kassererforretningerne, men tog ogsaa Del i Tilsynet med Alderstrøst's Bygninger. For Smedelaugget havde

han været Oldemand. Han bidrog sit til den nære Forbindelse, som i Halvfemserne skabtes mellem Haandværkerforeningen og Haandværkerbanken, hvor han var blevet Direktør efter ROTHMANN'S Død i 1901. Den gamle Hædersmand var 71 Aar, da han døde, op mod Julen 1910.

Det var HØST, der paa den ordinære Generalforsamling i 1902 særlig anbefalede Kunstsmed OLUF SCHÆBELS Valg til Medlem af Bestyrelsen, idet han fremhævede, at Jernindustrien gerne saa en af sine Repræsentanter i Haandværkerforeningens Bestyrelse, og at Valget af SCHÆBEL vilde vække almindelig Tilfredshed.

Kaptajn, Smedemester HØST.

Snedkermester ØRNBERG, som var blevet Bestyrelsesmedlem i 1896, havde nu af private Grunde ønsket at udtræde, og OLUF SCHÆBEL blev da hans Efterfølger. Saaledes var baade P. O. OLSEN, den Mand, der siden skulde løfte Formands-Arven efter ROSTRUPS Død, og Haandværkerforeningens nuværende Næstformand, OLUF SCHÆBEL, i de første Aar af det nye Aarhundrede indtraadt i Bestyrelsen.

Ogsaa de nærmest følgende Aar bragte Forandringer i dennes Sammensætning. I August 1902 døde Foreningens Æresmedlem, Murermester ETTE, hvis

Virksomhed vi tidligere har omtalt, og den derved ledige Plads i Bestyrelsen blev paa den ordinære Generalforsamling i 1903 besat med Oldermænd, Tømrrer- C. A. TESCH. Inden Udgangen af 1905 døde Forenin-

Oldermænd, Bogbindermester P. O. OLSEN,
Form. for Haandværkerforeningen siden 1911.

gens Næstformand, Spejlfabrikant JULIUS LUND, og Bogbindermester P. O. OLSEN blev hans Afløser paa Næstformandspladsen. JUL. LUND havde siddet i Bestyrelsen i 20 Aar og i omtrent 10 Aar været dens Næstformand. Han, den muntre Festarrangør, var, som der blev skrevet om ham i Medlemsbladet, ikke alene, hvad han saa tidt havde sunget om andre, »vor brave retsindige Ven«, men

ogsaa den brave Haandværker, der i en meget lang Aarrække gjorde et godt Arbejde til Bedste for sine Fag- og Standsfæller.

I 1902 opgav C. F. STEGEMANN Oldermændsposten i Malerlauget, og samtidig afløste Sadelmager- og Tapetsererlaugets Oldermænd, Hof-Møbelfabrikant LOUIS LARSEN ham som Næstformand for Haandværkerforeningens Repræsentantskab. I 7 Aar havde STEGEMANN varetaget dette Hverv, i 16 Aar havde han været sit Laugs Oldermænd, og da Fællesforeningen af Danmarks Malermestre dannedes i 1890, blev han

dens Formand. Ogsaa i Lærlingeforeningen, Arbejdsgiverforeningen, Haandværkerbanken og adskillige andre Steder har den gamle solide Haandværksmester indtaget betroede Poster. Han var omtrent 80 Aar, da han døde i Februar 1912.

Allerede Aaret efter, at LOUIS LARSEN havde overtaget Næstformandspladsen i Repræsentantskabet, fratraadte GÆTJE, der nu ikke længere var Oldermann, Stillingensom dennes Formand, og hans Afløser var LOUIS LARSEN, hvorefter den nye Oldermann for Bagerlauget JOHS. PITZNER blev Næstformand. GÆTJE vedblev dog at være Medlem af Repræsentantskabet, ikke som sit Laugs Delegerede, men valgt af Haandværkerforeningens Generalforsamling.

Kunstsmedemester OLUF SCHÆNK,
Næstform. for Haandværkerforen. siden 1911.

Kun et Par Aar blev det endnu forundt den stærke og livsglade VALD. GÆTJE at leve. Han døde i Maj 1905, knap 55 Aar gammel. GÆTJE var utvivlsomt en af Hovedstadens mest kendte Haandværkerskikkelser. Han var født i den gamle Bagergaard derude paa Nørrebro, og Københavner var han med Liv og Sjæl. I Aarene 1895—1901 sad han i Borgerrepræsentationen, hvor han særlig var virksom for Oprettelsen af det kommunale Arbejdsanvisningskontor. Bagerlaugets Ol-

dermand var han i 17 Aar. For Haandværkerbanksagen nærede GÆTJE den varmeste Interesse. Ved Dannelsen af dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening valgtes han ind i dennes Hovedbestyrelse; ikke længe efter over-

Spejlfabrikant JULIUS LUND,
Næstform. for Haandværkerforen. 1896—1905.

tog han Stillingen som Arbejdsgiverforeningens Direktør. Hans Virksomhed indenfor Haandværkerforeningen er hyppigt omtalt i det foregaaende.

Kort efter GÆTJES Død havde den, som skriver disse Linjer, en Samtale med ROSTRUP om hans gamle Ven og Arbejdssælle. ROSTRUPS Karakteristik af GÆTJE blev med hans Tilladelse dengang offentliggjort i »National-

tidende«. Den er saa rammende, den tegner Billedet af VALD. GÆTJE saa lyslevende, at vi her skal gengive det væsentligste af den:

»Der er en Avis, som fortæller, at et daarligt Hoved havde han, men Hjærtet, det var godt. Den Karakteristik passer ikke for Hovedets Vedkommende. GÆTJE var klar og hurtig i sin Opfattelse; han var tillige ret frugtbar paa Idéer. Naar han fandt een Vej stængt, tabte han ikke Modet, men prøvede at naa Maalet ad andre Baner. Han var arbejdsdygtig og interesseret som faa. Arbejdet gled let for ham, og derfor kunde det se ud, som havde han Tid til alt muligt andet. Hemmeligheden var nok ogsaa den, at han var en af dem, der kunde faa Tid til meget. Da han efter VILH. KØHLERS

Død blev udset til at overtage Posten som Formand for Haandværkerbankens Bestyrelsesraad, havde han sine store Betæneligheder derved. Han mente, at en Repræsentant for et af de store Byggefag vilde være bedre egnet, men omsider gav han efter, og han har udfyldt sin Plads fortrinligt.

GÆTJE havde jo sin egen, lidt drastiske Maade at udtrykke sig paa. Han havde en kraftig Form, men alle, der kendte ham blot den mindste Smule, vidste, hvor stor en personlig Elskværdighed der laa bag. Derfor havde han Frisprog som ingen anden. Naar han følte en godmodig Trang til at behandle et Menneske, som han kun kendte flygtigt, med særdeles Venskabelighed, sagde han uden videre »Du« til ham. Og GÆTJES gemytlige »Du« kunde ingen modstaa.

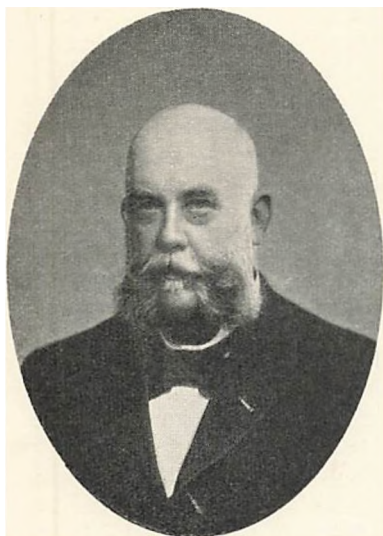
Men han kunde ogsaa optræde med megen Værdighed, ikke mindst ved sit imponerende Ydre, som gav mange en rent forkert Forestilling om Manden. Hjemme i sin Familie hed han for Spøg »Grev Gætje«, og det Navn kunde han takke en af vore Piger for. Hun havde engang lukket op for ham; da man fortalte hende, at det var Bagermester GÆTJE, udbød hun forbausset: »Ikke andet end Bager! Jeg troede, han var Greve«. Hans Fremtræden og Væsen kunde maaske nok undertiden fremkalde Indtrykket af en Person, der holdt af at gøre sig gældende, men i Virkeligheden traadte han ikke gærne i Forgrunden. Naar Bladene ved en eller anden festlig Lejlighed, f. Ex. ved et af de store Haandværkerstævner, vilde bringe hans Billede, søgte GÆTJE at slaa det hen med en Bemærkning om, at han ikke vilde vide af »Skilderi og Skaaltale«. Han var en munter Selskabsmand, men sjældent kunde man formaa ham til at holde en Tale, og paa samme Maade gik det, naar vi anmodede ham at synge for os. Og han havde dog en ualmindelig smuk Sangstemme. »Hvis Du var gaaet til Theatret«, sagde Kammersanger Simonsen til ham, »kunde jeg godt have pakket sammen«.

GÆTJE gjorde sig aldrig til Centrum i en stor Kreds. Han elskede den lune Passiar i den hyggelige Krog. Men Vrøvlet var ham imod. Han kunde saa dejligt skære midt igennem det, saa der blev Luft og Lys til alle Sider.«

En mægtig Skare samledes om GÆTJES Baare i St. Johannes Kirken. Haandværkerforeningens Bestyrelse og Repræsentantskab fulgte efter Kisten paa Vejen til

Assistens Kirkegaard, og mange af Foreningens Medlemmer deltog i Sørgetoget til hans Grav.

— De Aar, som omtales her, udgjorde en ret stille Periode. Vigtige Emner, der var oppe i Tiden, blev dog

Bagermester VALD. GÆTJE,
Form. for Repræsentantskabet 1895—1903.

behandlede i Foredrag og Diskussioner — i Januar 1901 talte Etatsraad N. ANDERSEN saaledes i Haandværkerforeningen om Skattereformen —, og navnlig fulgte man med Opmærksomhed saadanne Spørgsmaal, som i større eller mindre Grad var af Interesse for Haandværket. Helligdagsloven og dens Virkninger for de forskellige Haandværks-

fag var et af Emnerne. Man forhandlede ved flere

Lejligheder om, hvorledes Haandværkerne skulde stille sig overfor de Ulæmper, som Helligdagsloven medførte, og der var en særlig indgaaende Forhandling om denne Sag i Oktober 1904 paa et Plenarmøde af Bestyrelse og Repræsentantskab, hvor Kunstsmed OLUF SCHÆBEL indledede Diskussionen. Det gamle Spørgsmaal om Sikring af Haandværkernes Tilgodehavende ved Nybygninger havde man ikke tabt af Syne. I December 1904 var denne Sag til Behandling i Foreningen paa et stort Diskussionsmøde med OI-dermand, Hof-Dekorationsmaler VILH. HANSEN som

Indleder. Der faldt ved den Lejlighed mange Udtalelser om, at Spørgsmaalet næppe skulde løses ad Lovgivningens, men ad Organisationens Vej, gennem et Samarbejde mellem de interesserede Fag. Man samlede sig da om VILH. HANSENS Forslag, at der under Haandværkerforeningens Ægide skulde nedsættes et Udvalg af Byggefagenes Oldermænd med det Formaal at faa skabt en Ordning, som gav Sikkerhed for Betaling af ydet Arbejde og Materialleverance. Dette Udvalg tilkaldte sagkyndig Assistance ude fra, og Formændene for Haandværkerforeningen og for Repræsentantskabet deltog i de Møder, der nu begyndte. Vi vil senere faa Lejlighed til at omtale Resultatet af Udvalgets Arbejde.

Malermester C. F. STEGEMANN.
Næstform. for Repræsentantskabet 1895-1902.

— I Sommeren 1904 fejrede Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk sit 25 Aars Jubilæum. Haandværkerforeningen havde medvirket til dens Oprettelse i 1879, og der bevaredes gennem Aarene et nøje Forhold mellem dem. Haandværkerforeningens Formand tog saaledes stadig Del i Fællesrepræsentationens Ledelse. I Lighed med andre Foreninger bevilgede Haandværkerforeningen nu en Sum,

1500 Kroner, til Fællesrepræsentationens Jubilæumsfond, og man besluttede at deltage i det store Haandværkertog, hvormed Jubilæet skulde fejres den 1. August. Da de forskellige Laug mødte med Vogne, var

Haandværkerforeningens Vogn i Toget den 1. August 1904.

det oprindelig ikke Meningen, at Haandværkerforeningen skulde være repræsenteret ved egen Vogn, men paa Repræsentantskabets Initiativ lod Foreningen alligevel en Vogn udsmykke. VICTOR HANSEN gav Tegningen til den. Skjolde paa Vognens Sider bar Emblemer for de Fag, som var samlede under Haandværkerforeningen. Hovedmotivet var hentet fra Alderstøst. Roser, der vandt sig om Søjlerne, og Bier, som

kravlede paa Baldakinen, mindede om Foreningens Banner. Den første Vogn, der kørte ud fra Christiansborg Slots Ridebane, var Haandværkerforeningens. De, der var med hin Dag enten som Deltagere i den prægtige Procession eller som Tilskuere, vil aldrig glemme Haandværkets imponerende Tog gennem Landets Hovedstad.

Ved Haandværkerforeningens Stiftelsesfest den 20. November 1904 var Salen smykket med Erindringer fra Vogntoget.

— I 1901 vandt Foreningen 1000 Kr. paa sin Lotteriseddel. Det er ganske kuriøst at se, hvor ofte Fru Fortuna har sendt Haandværkerforeningen en lille venlig Tanke. Den antog, som nævnt, i 1901 Form af 1000 Kr., i 1903 var Gevinsten 200 Kr., i 1904 100 Kr., i 1906 2000 Kr., i 1911 500 Kr. og et Aars Tid derefter 100 Kroner.

— Den store Udstilling, som blev arrangeret ved det nordiske Haandværks- og Industrimøde, bidrog sit til at øge Interessen for Haandværkets Historie. Inden for Haandværkerforeningen sporedes det paa flere Maader. Det store Portrætgalleri med Billeder af henfarne Haandværkere blev stadig forøget, og i 1901 begyndte man paa at samle Viser fra Laugs-gilder og private Haandværkerfester. Der var her et lille kulturhistorisk Felt, som hidtil var blevet forsømt. Et Medlem skænkede i 1902 en større Visesamling fra 1820'erne, og et Par Aar senere modtog man fra Drejermester LINDHARDS Enke et interessant Udvalg, hvori der fandtes Viser ved Haandværkerforeningens Sammenkomster lige fra dens allerførste Dage, — smaa

Erindringer, som Foreningen ikke selv havde gemt. LASENIUS KRAMP, der som 26aarig udgav en Digt-samling i 1834, har skrevet adskillige af disse Sange; vi finder desuden hyppigt hans Navn i Foreningens gamle Sangbog. Snart rører han de patriotiske Stræn-ge, snart gælder hans Sang det ærlige Haandværks Pris, men KRAMPS Visedigtning bundet ogsaa dybt i Klub-tiden. »Naar Dagen gaar i Slæb og Slid, bør Aftenen gaa i Lyst og Glæde«, hedder det i en af hans Viser. Det er ganske efter selve Rahbeks egen Recept fra det 18. Aarhundredes Slutning: »Er det ej nok, at vore Dage — Er skabt til Arbejd og til Plage? — Vor Aften er til Ro og Drik.«

En Sammenligning mellem Haandværkervisen fra Tiden omkring Foreningens Stiftelse og de Sange, som nu skrives til Haandværkets Fester, vilde frembyde flere interessante Momenter. Men vi skal ikke fordybe os i dette Emne. Jo flere de Sager blev, som fagligt og organisationsmæssigt krævede et Arbejde, des mindre Plads var der for Reminiscenserne fra de Tider, da det hyggeligt-selskabelige Samvær under klubmæssige Former spillede saa fremtrædende en Rolle. Vor Tid har ikke Jordbund for det egentlige Klubliv, hvis Betydning for Kammeratskabsfølelsens Udvikling man dog maaske nu om Stunder er tilbøjelig til at undervurdere.

AARENE 1906—10

En Januar-Aften i 1906 naaede det Budskab ud over Byen, at den gamle Konge var død, og saa kom Landesorgens Dage. Haandværkerforeningen bidrog sit til at ære CHRISTIAN IX's Minde. Den sendte en Sølv-Egekrans til Kongens Baare.

Navnene paa alle de Organisationer, der stod samlede under Haandværkerforeningen, var indridsede i Egebladene, og det brede Baand, som holdt Bladene sammen, bar Foreningens Segl i Guld og Indskriften »Fra Haandværkerforeningen i København og Stiftelsen Alderstrøst«.

— — —

Gang efter Gang har der i interesserede Kredse været Planer fremme om Afholdelsen af en stor Udstilling i København, og Spørgsmaalet har selvfølgelig ogsaa været drøftet i Haandværkerforeningen, ikke mindst i Aarene 1906—07. Spørgsmaalets Løsning er stadig bleven skudt ud. Men Aarhus har haft sin Landsudstilling. KASPAR ROSTRUP, P. O. OLSEN og OLUF SCHÆBEL deltog i 1907 i det forberedende Møde i Aarhus, og ROSTRUP blev valgt til Medlem af Udstillingsraadet. I Dagene 5.—6. Juni 1909 arrangerede Haandværkerforeningen en Fællesrejse til Landsudstillingen.

— Den Plads, som var bleven ledig i Foreningens Bestyrelse ved JULIUS LUNDS Død, blev paa den ordinære Generalforsamling i April 1906 besat med fhv. Skomagermester, Redaktør af Dansk Skomager-

Fhv. Skomagermester, Redaktør
EDV. NIELSEN.

Tidende EDV. NIELSEN. I Juli samme Aar døde to Bestyrelsesmedlemmer med faa Dages Mellemrum: Murermester MATHIESEN og Oldermænd, Skomagermester ANTON HANSEN. Det følgende Aars ordinære Generalforsamling valgte da Murermester V. BALD og Snedkermester CARL SMITH til Medlemmer af Bestyrelsen.

I omtrent 20 Aar havde ANTON HANSEN været

Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse og i 23 Aar Oldermænd for Skomagerlauget; han var den af Byens Laugsoldermænd, der kunde se tilbage paa den længste Funktionstid. Den meget flittige Mand var overordentlig virksom for sit eget Fag — Skomagernes Fagskole er et af Vidnesbyrdene derom —, men hans Interesser rakte langt videre. Særlig indgaaende beskæftigede han sig med Spørgsmaal vedrørende Næringslovgivningen. Han havde paa dette Omraade vist Initiativ i saa høj en Grad, at han var selvskreven som Medlem af den under 21. Maj 1890 nedsatte Næ-

ringslovskommission. I Aarene 1891—97 var han Borgerrepræsentant.

— I Lokalerne i Kronprinsensgade stiftedes i 1907 Foreningen for Kunsthaandværk, delvis af Mænd, som stod Haandværkerforeningen nær. Hof-Juvelerer ALFR. DRAGSTED blev valgt til Formand og Kunstsmed OLUF SCHÆBEL til Næstformand for den ny-stiftede Forening. Frasamme Aar er der endvidere Grund til at nævne, at Haandværkerforeningens Formand og Næstformand, KASPAR ROSTRUP og P. O. OLSEN, efter Indbydelse deltog i Sveriges Haandværksorganisations Aarsmøde, og at den-

Skomægler ANTON HANSEN.

ne svenske Organisation var repræsenteret ved Haandværkerforeningens Stiftelsesfest. Men Aarets vigtigste Begivenhed indenfor Foreningen var det store Skridt, der blev foretaget i den gamle, saa ofte drøftede Sag angaaende *Bygningshaandværkernes Sikring*. Den 21. September fik et Møde af Repræsentanter for de interesserede Fag forelagt en Indstilling fra det Udvalg, der i sin Tid var blevet nedsat. ROSTRUP var baade Formand for selve Udvalget og for det snævrere Arbejdsudvalg, der ved Betænkningens Afgivelse iøvrigt bestod af Bankdirektør BERLÈME NIX, Over-

retssagfører BUSCH, Oldermænd AUG. DUVIER, Hof-Dekorationsmaler VILH. HANSEN, Ingeniør HOWITZ og Kunstsmedemester OLUF SCHÆBEL.

Udvalgets Forslag om Oprettelsen af et Værnebureau mødte Forstaaelse hos Kreditforeninger og Banker. Der blev endnu afholdt nogle Møder om Sagen, og den 1. Juli 1908 konstitueredes »Haandværkerforeningens Bureau til Værn for Haandværkere og Leverandører i Bygningsvirksomheden«. Det var ialt 16 Organisationer, der saaledes paa Haandværkerforeningens Foranledning gik sammen om at oprette et Bureau, som skulde bistaa Haandværkere og Leverandører med Vejledning og Raad i Forhold vedrørende Nybygninger og større Bygningsarbejder i ældre Ejendomme samt hjælpe dem til at opnaa saa god en Sikkerhed som muligt for deres Tilgodehavende ved Byggeføretagender. Det nævnte Formaal skulde i Følge Lovene søges opfyldt ved Fremskaffelse af detaljerede Oplysninger, ved betimelig Klarlæggelse af de forventede Prioritetsforhold og derved, at man foranledigede Oprettelsen af Fælles-Entreprisekontrakter mellem Bygherren og de i Byggeføretagendet interesserede Haandværkere og Leverandører. Dette sidste skulde dog først træde i Kraft efter nærmere Bestemmelse fra Repræsentantskabets Side.

Bureauets Bestyrelse bestod af Oldermænd DUVIER, Murermester ALB. FUGMANN, Arkitekt FRED. L. LEVY, Etatsraad EMIL MATTHISEN og den administrerende Direktør, Sagfører F. T. ENGELBERG. Man havde valgt Direktør R. HELWEG til Formand og Snedkermester CHR. CHRISTENSEN til Næstformand for Bureauets Re-

præsentskab, og Haandværkerforeningen var repræsenteret i dette ved Murermester V. BALD og Tømrermester P. PEDERSEN.

Vi har omtalt denne Institutions Oprettelse saa udførligt, fordi man her stod ved Afslutningen af et meget betydeligt Arbejde i en vigtig Sag, et Arbejde, der var foretaget under Haandværkerforeningens Ægide. Ganske vist gik der kun et Par Aar, før Fagene selv ophævede Bureauet, men det Forsøg, som man havde gjort paa at løse et i sig selv meget vanskeligt Spørgsmaal, vil ikke være lutter spildte Kræfter. Det har bidraget til at belyse forskellige Forhold, hvis Opklaring var af stor Interesse, og den Tid kan komme, da det vil vise sig, at de Tanker, der var de bærende ved Institutionens Oprettelse, endnu har Livskraft. At Bureauet kun bestod saa kort, dertil medvirkede forskellige Momenter: bl. a. modstridende Interesser hos Byggefag og Leverandører og i ikke ringe Grad ogsaa den Omstændighed, at der netop i de Aar ikke saa stærkt var Brug for en Institution af denne Art, fordi Byggeriet stagnerede efter Bankkrisen.

— En af de Sager, som Haandværkerforeningen

Murermester V. BALD.

tager op i disse Aar, er Dannelsen af et Musæum, der kunde belyse Haandværkets Historie gennem Tiderne. Det var ROSTRUPS Yndlingstanke, at Laderne og Velkomsterne og alle de andre gamle Laugsgenstande ikke skulde anbringes i Musæer ude omkring i Byen, men forblive i Laugenes Eje og bruges af dem. Han kunde derimod nok slutte sig til Tanken om Oprettelsen af et Musæum i Forbindelse med Haandværkerforeningen. Paa den Maade vilde de gamle Laugssager stadig være paa et Sted, hvor Haandværkerne samledes til Møder, og endelig var der jo mange andre Genstande, der kunde indgaa i et saadant Musæum: svundne Tidens Arbejdsredskaber, gamle Mesterstykker og Svendestykker m. m. Flere af Laugene havde selv draget Omsorg for at bevare de gamle Minder fra Undergang. Det gjaldt i første Række om Blikkenslagerlauget, hvis daværende Oldermænd, HARALD STEENBERG, har gjort et stort Arbejde paa dette Omraade, men ogsaa Snedkerlauget, Tømrerlauget og flere andre Laug fik efterhaanden samlet adskilligt, som havde historisk Værdi.

Da Haandværkerforeningens Bestyrelse i 1908 foreslog, at man, medens det endnu var Tid, skulde foranstalte en Indsamling af gamle Haandværksgenstande, vandt Tanken Repræsentantskabets enstemmige Tilslutning, og man nedsatte et Udvalg, der skulde tage sig af Sagen. Med EDV. NIELSEN som Formand opfordrede dette Udvalg Laugenes Oldermænd og Formændene for andre faglige Organisationer til at medvirke ved Dannelsen af et Haandværkermusæum. Mærkeligt nok fandt man netop ved denne Tid under

en Reparation af Loftet i Foreningens ældste Ejendom i Kronprinsensgade en gammel Haandværkerfane, hvis Existens man ikke havde haft Anelse om.

Nogle Aar senere indtraadte Musæumssagen imidlertid i en ny Fase. I Industriforeningen havde man arbejdet paa Tilvejebringelsen af en tilsvarende Institution, og Udvalg fra de to Foreninger sluttede sig sammen om Oprettelsen af et Haandværks- og Industrimusæum, eller — som man nu kaldte det — en historisk-teknisk Samling. I den seneste Tid har man fæstet sin Opmærksomhed paa Mulighederne for en Tilknytning til Polyteknisk Lærestalts teknologiske Samling.

— Den 5. Maj 1908 var der gaaet hundrede Aar, siden LASENIUS KRAMP blev født. Haandværkerforeningen fejrede paa denne Hundredaarsdag Mindet om sin Stifter ved en Højtidelighed, hvis Stil og Form vandt den største Anerkendelse. I Festsalen var Stifterens laurbærkransede Buste opstillet foran Foreningens Banner, og her samledes om Formiddagen et stort Antal Medlemmer med de indbudnes Kreds. LASENIUS KRAMP'S Søn, Arkitekt OSCAR KRAMP, og to Døtre af LASENIUS KRAMP overværede Højtideligheden.

Der blev sunget et Par gamle Sange af LASENIUS KRAMP, og Haandværkerforeningens Formand, KASPAR ROSTRUP, der ved en Lejlighed som denne udfoldede nogle af sine allerbedste Egenskaber, holdt en fortræffelig Tale, fuld af Lune, ægte i Stemning og dertil baaret frem af en myndig Kraft, som i enkelte Øjeblikke næsten havde et agitatorisk Præg. Han frem-

hævede, at **LASENIUS KRAMP** for mere end 70 Aar siden havde forstaaet Betydningen af de to Ting, som

nuer Haandværkets Fremtids-Løsen: Uddannelse og Organisation, og efterat have berørt Forholdene i Næringslovskampens Tid, hele Laugsvæsnets Stilling, tegnede **ROSTRUP** i de store Linjer et Billede af sin kære Haandværkerforenings Maal og Virke: »I Haandværkerforeningen, der var skabt som alle Fagenes Fællesforening, hvorfra Tanken om en Forening af alle Landets Haandværksmestre allerede før Næringsloven var dukket frem, hvor senere Tanken om en Arbejdsgiversammenslutning tidlig drøftedes, og hvor man aldrig glemte Formaalet, Haandværkerstandens Tarv, — dér holdtes i alle

LASENIUS KRAMPS Medaille.

disse Aar Sammenslutningstanken i Live, og den Dag i Dag staar **LASENIUS KRAMP**s Tanke om Duelighedsprøver, der i stigende Mængde aflægges Landet over, om Sammenholdet mellem Fagene, om Haandværkernes Selvstyre af deres egne Anliggender som

de sejrende og anerkendte Grundpiller for Haandværkets Fremtid.«

I Anledning af Hundredaarsdagen udsendte Foreningens Medlemsblad et Festnummer med Artikler af Professor C. NYROP, Sekretær R. BERG og Justitsraad A. BAUER om KRAMPS LivogGerning. Haandværkerforeningen og Snedkerlauget havde lagt Kranse paa KRAMPS Grav, og Haandværkerforeningen lod præge en Lasenius Kramp-Medaille til Belønning for særlig fortrinlige Svendepøver.

— Spørgsmaalet om Telefontaxterne vakte i dette Aar stærkt Røre. Ogsaa Haandværkerforeningens

Repræsentantskab beskæftigede sig med denne Sag, som var af Interesse for saa mange næringsdrivende Borgere, og et af Bestyrelsens Medlemmer, Snedkermester CARL SMITH, fik Sæde i det Udvalg, der blev nedsat for at forhandle med Telefonselskabet.

— Paa et Plenarmøde i Februar 1909 førtes der en livlig Diskussion om Foranstaltninger mod falsk Reklame og illoyal Konkurrence, og der vedtoges her en Resolution, hvori man betonedede den stærke Trang til en Lov paa dette Omraade.

Medens Foreningen saaledes stadig var beskæftiget

Snedkermester CARL SMITH.

med mangehaande Sager, der var af Betydning for den københavnske Haandværksstand, maatte denne være Vidne til, at Haandværkerbankens Forhold undergik en Forandring, som havde til Følge, at Bankens Repræsentantskab mistede den væsentlige Indflydelse. Man trøstede sig med, at der kunde komme den Tid, da Haandværkets Mænd indløste Præferenceaktierne. Der er gaaet Aar siden da, men Ønsket om at vinde den tabte Indflydelse tilbage er stadig levende. Store Kredse indenfor Haandværkerstanden har intet Øjeblik tabt dette Maal af Sigte.

— I Arbejde og i Fest har Haandværkerforeningen gennem Aarene hævdet sin Plads indenfor det københavnske Borgerskab. Den har været med, naar store og stærke Bevægelser gik gennem Hovedstaden, som i 1845, da Borgerrepræsentationen havde vedtaget en Adresse, hvori man overfor CHRISTIAN VIII betonedede, at nu tiltrængtes der klare og kraftige Regeringshandling, som sigtede til at stille den danske Nationalitet i Slesvig lige med den tyske. Dengang sluttede Haandværkerforeningen — ligesom Industriforeningen — sig til Tanken om et stort Folketog, der skulde overbringe Kongen denne Adresse. Der blev ikke noget af Toget — Adressen maatte overbringes paa en mindre pompøs Maade — men Viljen var god nok. Naar stærke nationale Stemninger brød frem, holdt den københavnske Haandværkerstand sig ikke tilbage. Det saa man ogsaa i Februar 1909, da Borgerskabet fejrede de store Mindefester paa 250-Aarsdagen for Stormen paa København. I Spidsen for det Udvalg af Borgere, der arrangerede Festlighederne, stod Formanden for

Haandværkerstandens Repræsentantskab, Hof-Møbel-fabrikant LOUIS LARSEN. Ved Mindefesten paa Raadhuset smykkede Haandværkerforeningens Banner og Lauges Bannere og Faner den store, skønne Hal; en af Laugsoldermændene, AUG. DUVIER, havde en væsentlig Andel i Arrangementet af denne Raadhusfest, og Haandværkerforeningen foranstaltede selv en stor Mindefest i »Olympia«. Her samledes 1000 Mennesker om Aftenen den 11. Februar. Der blev holdt Taler og historiske Foredrag af Foreningens Formand, Snedkermester ROSTRUP, af Oberst LILJEFALK og af Sekretær JUL. WULFF.

Hof-Mobelfabrikant LOUIS LARSEN,
Formand for Repræsentantskabet 1903-09.

Borgerrepræsentant, Tobaksfabrikant FR. OLSEN havde til Festen skrevet en Sang for Haandværkerforeningen, og JOHS. GÜTHLER sang nogle af sine Haandværker-viser. Den dybe, nationale Stemning og det gode gammeldags Haandværkergemyt forenedes om at gøre denne Sammenkomst til en smuk Borgerfest.

Faa Uger efter disse Mindefester ramtes LOUIS LARSEN af en brat Død. En Aften — det var den 17. Marts —, da han som Dirigent ledede et Haandværkermøde, sank han pludselig sammen, og en Times Tid senere indtraadte Døden. LOUIS LARSEN blev kun

52 Aar gammel. Han var Søn af Lærlingforeningens mangeaarige Formand, LARS LARSEN, »den gamle Kaptajn«, — en Officers-Titel, som Faderen bevarede fra Tredserne, da han tjente i Borgervæbningen. LOUIS

Oldermænd, Bagemester JOHS. PITZNER, Form. for Repræsentantskabet siden 1909.

LARSEN havde været Oldermænd for Sadelmager- og Tapetsererlauget siden 1899, og i 1903 afløste han GÆTJE som Formand for Haandværkerforeningens Repræsentantskab. Samme Aar skrev han den »Mestersang«, der naaede en vis Popularitet i Haandværkerkredse.

Paa et Plenarmøde i December 1909 vedtoges det at opfordre de Laug og Foreninger, som havde Delegerede i Repræsen-

tantskabet, til at yde Bidrag til et Monument paa LOUIS LARSENS Grav. Dette Mindesmærke, som Stenhuggermester RUD. NIELSEN har udført efter Tegning af Arkitekt ARNE-PETERSEN, blev i September 1910 afsløret paa Vestre Kirkegaard. Dets Indskrift fortæller, at »Københavns Haandværkerstand satte ham dette Minde«.

Efter LOUIS LARSENS Død blev Oldermænd, Bagemester JOHS. PITZNER valgt til Formand for Repræsentantskabet — en Post, som han stadig røgter —, og Oldermænd, Malermester CLAUD J. OLSEN afløste

ved samme Lejlighed PITZNER som Repræsentantskabets Næstformand.

— Den 14. Januar 1908 var Teknologisk Institut blevet aabnet. Da denne Fagskole havde virket i et Aar, udtalte Haandværkerforeningens Plenarforsamling sin Anerkendelse af dens nyttige Gerning, og paa Foreningens ordinære Generalforsamling i 1909 vedtoges et Forslag fra Bestyrelsen og Repræsentantskabet om at yde Teknologisk Institut et aarligt Tilskud af 3000 Kroner i 5 Aar og at tage Beløbet af Overskudet fra Vare-Lotteriet.

Oldermand, Malermester CLAUD J. OLSEN,
Næstform. for Repræsentantskabet 1909—11.

Repræsentantskabet og Bestyrelsen var i disse Aar stærkt optaget af Spørgsmaalet om Undervisningen paa Teknisk Skole. Laugene fik Lejlighed til at fremsætte deres Ønsker med Hensyn til Fagundervisningen, og disse blev forelagt Skolen. Paa Foreningens ordinære Generalforsamling i 1910 slog Oldermand CLAUD J. OLSEN til Lyd for, at Haandværkerne sørgede for at sikre sig en større Indflydelse paa Skolens Ledelse. Denne Opfordring førte til, at Murermester V. BALD og Direktør for Teknologisk Institut GUNNAR GREGERSEN ved den paafølgende Generalforsamling i det tekniske Selskab blev valgt til Medlemmer af Skolens Bestyrelse.

— Paa Haandværkerforeningens 70-Aars-Stiftelsesdag, den 20. November 1910, aabnedes i Industriforeningens Lokaler en interessant historisk Udstilling, som var arrangeret af Industriforeningen i Forbindelse med Haandværkerforeningen. Der var udvalgte Mesterstykker og Svendeprøver og andre mønsterværdige Haandværksarbejder fra de sidste to Menneskealdre, en udmærket Oversigt over dansk Haandværks Udvikling siden Haandværkerforeningens Stiftelse.

Den sidste af de Gamle fra hin Tid var forlængst gaaet bort. Nu var det Mænd fra Halvtredserne, der udgjorde den ældste Generation indenfor Haandværkerforeningen. Men Døden gjorde sin Høst blandt dem netop i disse Aar, her skal blot nævnes, at Smedemester RICH. BOSSIN, Smedemesterforeningens Æresmedlem, der døde i 1907, havde været Medlem af Haandværkerforeningen i over 55 Aar, og at Possementmager SOMMER ved sin Død i 1908 havde været Medlem i over 54 Aar. En tredje af de gamle, Guldsmed C. FLOR, fejrede i 1908 sit 50-Aars-Jubilæum som Medlem af Haandværkerforeningen, og han vedblev at være Medlem lige indtil sin Død, der først indtraf sex Aar senere.

Det er Naturens Orden, at de gamle gaar bort. Men Foreningen mistede i disse Aar flere af sine bedste Mænd, som endnu stod i deres fulde Kraft, midt i Dagens travle Gerning. Saaledes var LOUIS LARSENS Skæbne. Og den 7. Januar 1911 døde Snedkermester ROSTRUP, Haandværkerforeningens Formand.

KASPAR ROSTRUP

Han boede de mange Aar overfor »Helligaands«, det københavnske Borgerskabs gamle Kirke, og fra den blev han ført til Graven, den lange Vej forbi Haandværkerforeningen, Snedkermestrenes ærværdige Laugshus i Grønnegade og Alderstrøst. Selv i de travleste Tider sørgede han for ikke at glemme de gamle i Stiftelsen. Han kom gerne selv derud, naar en af dem fejrede en Mærkedag i sit Liv. Nu havde de lagt en Krans af Sølv paa hans Kiste.

KASPAR ROSTRUP var fuldt og helt Haandværkets Mand. Alle dets Ønsker samlede han i sin Person. At forene og samle, det var ROSTRUPS Livsgerning.

Baade Faderen og Morfaderen havde været Snedkere. Selv begyndte han jo paa den akademiske Bane, blev Student, juridisk Kandidat og i 1876 Overretssagfører. Men der var lidet eller intet af Akademikeren i ham, højst et og andet studentikost Træk. I 1886 løste han Borgerskab som Snedkermester, og Haandværkerne var ikke længe om at vise, at de følte ham som en af deres egne. Allerede i 1889 blev han Medlem af Snedkerlaugets Bestyrelse, og da Haandværkerforeningen samme Aar udvidede Bestyrelsens Medlemstal fra 9 til 10, faldt det nye Mandat i RO-

STRUPS Lod. I 1896 afløste han LICHTENBERG som Haandværkerforeningens Formand, i 98 ved ANDREAS JENSENS Tilbagetræden blev han Snedkerlaugets Oldermænd, i 1899 Næstformand for den nystiftede Arbejdsgiverforening og i 1906, efter Etatsraad N. ANDERSEN, dens Formand.

Adskillige andre Hverv fulgte med i Tidens Løb. Det var meget at varetage for en enkelt Mand. I et muntert Lag kunde han selv godmodigt spøge med sin tredobbelte Værdighed, saaledes at han holdt tre Taler efter hinanden, henholdsvis i sin Egenskab af Oldermænd og af Formand i Arbejdsgiverforeningen og Haandværkerforeningen. Men hver enkelt Post røgtede han med en Samvittighedsfuldhed, der gjorde hans Dage slidsomme nok. Og han var, som han sagde paa en Generalforsamling i Haandværkerforeningen, ikke bange for at staa for Skud. Det var ingen Heltepositur, indtaget for Tilfældet. Han satte hele sin Person ind, stærkest og varmest, naar han havde det Indtryk, at nogen vilde gaa Haandværket for nær. Egentlig veltalende var han just ikke. Det lette flydende Foredrag var ikke hans Sag. Han kunde sommetider ligesom »hakke« lidt i det. Men havde hans Tale ikke det store oratoriske Sving, saa var den til Gengæld godt underbygget. Den groede frem af en urokket Overbevisnings faste Grund, og læste man bagefter hans Ord paa Tryk, saa man ret, at Talen havde baade Form og Myndighed. Naar han talte i Haandværkerkredse — enten det nu gjaldt Tidens store Spørgsmaal, en Opmuntring til de unge, som lagde ud i Livet, eller en simpel Aarsberetning, saa

var der i hans Foredrag en forbløffende Rigdom af Detailler. Det kendtes aldrig som halvgjort Arbejde. Han var »inde i Sagerne«.

De Taler, ROSTRUP holdt ved Haandværkerforeningens Uddeling af Medailler for Svendepøver, naede ligefrem en vis Berømmelse. Den bærende Tanke var — og maatte være — den samme, men som han hvert halve Aar forstod at variere Themaet! Han kunde ved een Lejlighed tage sit Udgangspunkt fra de gamle Linjer »Lyksalig den, der sige kan — jeg er en dygtig Haandværksmand«, Omkvædet i en Vise »for Haandværksstanden« af Pastor VICTOR KRISTIAN HJORT, der døde i 1818 som Biskop i Ribe Stift. En anden Gang var det nogle Ord af Kantaten fra Aabningen af Landsudstillingen i Aarhus, »den hvide By ved Havet«, og dette var et Citat, som faldt nøje sammen med Løsnet for hans egen Gerning: »Lærer, lærer, lærer — Sæt Skulder mod Skulder og bærer!« Uddannelse og Organisation, de to Opgaver blev han aldrig træt af at fremhæve.

ROSTRUP vidste at tale til de unge, saa de lyttede efter. De forstod ham, naar han fortalte dem Historien om Amtmanden, der sagde til Skomagersvenden: »Véd Du, hvem jeg er? Jeg er Amtmanden over hele Amtet«, og om Svenden, der svarede: »Javel, men jeg er Skomagersvend over hele Verden«. Og Skomagersvenden, tilføjede ROSTRUP, havde jo Ret, han var jo i Virkeligheden Skomager over hele Verden; den Haandværker, der *kan* sit Fag, kan rejse Verden over, ham staar hele Verden aaben.

Om den farende Svend skrev ROSTRUP en Vise til

Rejsestipendieforeningens 25-Aars-Fest i 1907. Den er siden sunget mange Gange, ogsaa i 1913, da Stipendiefarerne var i Leipzig:

Vi har tidt hørt om Fortidens færende Svend,
 — Han, som vandred, tog Arbejd og vandred igen —
 Med sin »Felleis«, sin Stav, med sit Herberg, sin »Gruss«,
 Med sin Pige, sin Sang og det løftede Krus . . .

Men saa hedder det videre i Visen, at »det romantiske Skær« hører Fortiden til. Maskinernes rastløse Tid kræver først og sidst den store Anspændelse, den utrættede Flid. Og saaledes bliver Visen, ret beset, en Sang til Arbejdets Pris.

Selv var ROSTRUP den store Slider. Efter Arbejdet kunde han som faa nyde den muntre Hvile under kammeratligt Samvær, og hans Lune, der var ægtefødt Barn af gamle Dages Haandværkergemytlighed, gjorde ham da saare indtagende. Men næste Morgen var han paa Pletten, naar Arbejdet kaldte, og han sled sig gennem Dagen, altid vaagen, altid optaget af de mange Sager, der havde Bud efter ham. Ofte kunde han, som det er sagt om ham netop fra Haandværkerside, fingernemt og snildt løse de Spørgsmaal, der for andre knytted sig i Knuder. Og vilde det ikke strax *glide*, saa tabte han ikke derfor Modet. Han havde Evnen til at lirke og læmpe, uden dog at gaa paa Akkord i de store Spørgsmaal; havde han stillet sig paa et Retfærdighedskrav, fik man ham ikke fra det.

Hvad han har gjort for at organisere sin Stand, vil til alle Tider samle den i Taknemlighed om hans Minde. Det var ikke i Embeds Medfør, naar han slog

til Lyd for Sammenslutning. Han var Organisations-sagens ihærdige Talsmand adskillige Aar før han naaede de fremskudte Poster. Bedst følte han sig hjemme i sit »højlovlige« Laug og i Haandværkerforeningen. ROSTRUP, der fik Tid til saa meget, ofrede ogsaa mange Stunder paa Haandværkets Historie. Den behandlede han gennem Aarene i Foreningens Medlemsblad, der efterhaanden — hvad han selv med berettiget Stolthed kunde sige — blev et helt Haandværker-Lexikon. Den store Portrætsamling var i første Række *hans* Værk. Ingen kunde være glad som ROSTRUP, naar VICTOR HANSEN, der var Foreningens Sekretær og Inspektør for Alderstrøst, hos en af Beboerne i Stiftelsen eller andetsteds til Supplering af Samlingen fandt Billedet af en kendt gammel Haandværker, som i fjærne Tider havde spillet en Rolle i Haandværkerforeningens Historie. Det var ikke Hang til »Snurrepiberier«; det var et smukt Udslag af den store Ærbødighed, hvormed han omfattede den Stand, som han ofrede sit Liv.

Aarene summerede sig op. Men det mærkedes ikke paa ham.

Da han, som saa ofte før, paa Haandværkerforeningens ordinære Generalforsamling i April 1905 var blevet genvalgt til Medlem af Bestyrelsen, takkede han Forsamlingen, og saa tilføjede han: »Jeg har nu i 9 Aar været Formand. Lever jeg et Aar til, er der kun gamle CORTSEN, som har været Formand i længere Tid end jeg. Uagtet jeg maaske, efter nyere Forskeres Mening, skulde trække mig tilbage, da jeg til Sommer fylder 60, — der er jo en Amerikaner, som har udfundet, at naar man er kommet til de 60, skulde man

have en Portion Rottekrudt og kradse af —, saa mener jeg dog, at jeg endnu er i Stand til at bære, hvad der lægges paa mine Skuldre.«

Det kunde ROSTRUP trygt sige. Hans Livs- og Arbejdskraft var vidunderlig. Det forcerede Arbejde i Organisationers Tjeneste opslider gærne sin Mand. Men ROSTRUP var den samme som før, skønt han nu havde en anseelig Aarrækkes Arbejde bag sig i saa mange store Organisationer.

Hans Tiaarsdag som Formand for Haandværkerforeningen — 24. April 1906 — blev fejret med Afsløringen af det Portrætmaleri, som Medlemmer havde bestilt hos Kunstneren KNUD LARSEN. »Ti Aar«, sagde ROSTRUP i sin Takketale ved den Lejlighed, »er i sig selv maaske ikke saa stort et Tidsrum, men det er meget i en Forening, som kun tæller 65 Aar, og meget af et Menneskeliv, der jo i Reglen heller ikke tæller stort mere«. Det kunde næsten lyde, som om han her afstak Grænsen for sin Livsbane. Ingen, og allermindst han selv, tænkte dog vel nærmere over det hin Aften i Haandværkerforeningen. Men det Spand af Aar, som han havde nævnt, blev netop hans. ROSTRUP døde, da han var naaet nogle Maaneder over de 65 Aar.

Den 1. Januar 1911 — det var en Søndag — deltog KASPAR ROSTRUP, munter og livsglad, i Haandværkerforeningens Nytaarsfest. Anden Dagen derefter mærkedes de første Symptomer paa den Lungebetændelse, der inden Ugens Udgang voldte hans Død. Om Aftenen den 7. Januar modtog man Dødsbudskabet i Haandværkerforeningen. Det var en Lørdag

Aften, og der var derfor samlet adskillige, mest af de ældre Medlemmer, i Dagliglokalerne. Nu gik enhver stille til sit.

En af dem, der sidst talte med ROSTRUP, var hans gode Ven og Efterfølger paa Formandspladsen, Oldemand P. O. OLSEN, dengang Næstformand for Foreningen. Der var kommet Bud Lørdag Morgen, at ROSTRUP gjerne vilde tale med ham. Og af den dødsyge Mands Ord fremgik det, at hans Tanker kredse om hans kære Haandværkerforening.

Kort efter ROSTRUPS Død samledes Foreningens Bestyrelse og Repræsentantskab til Møde. Man vedtog at oprette et Legat, som skulde bære hans Navn. Og sammen med Snedkerlauget og Arbejdsgiverforeningen rejste Haandværkerforeningen siden Monumentet over hans Grav paa Assistens Kirkegaard.

Overalt i Blade og Tidsskrifter hædredes ROSTRUPS Minde. I »Illustreret Tidende« betegnede Ingeniør ALEX. FOSS ham som »den folkekære Haandværkerfører, Samlingstegnet for sin Stand og Enhedsmærket for Arbejdsgiverne«. Dybt og stærkt lød Mindeordene fra Haandværkernes egen Kreds. Sjældent — skrev P. O. OLSEN i Haandværkerforeningens Medlemsblad — har nogen Mand taget sig af Haandværkerne og talt deres Sag med større Varme. Hele hans Livsgerning har været knyttet sammen i det ene: at gavne Haandværk og Industri.

BYGGESAGEN

Da Haandværkerforeningen var blevet stiftet i 1840, begyndte den saare beskedent med et Lokale, som den en Tid lang gratis fik overladt i Bagernes Laugshus i Læderstræde, hvor »Det tekniske Institut« senere havde hjemme. Til en Begyndelse var Lokalet kun aabent om Mandagen. De første Aar af Halvtredserne boede Foreningen i Skrædernes Laugshus paa Gammelmønt, men derfra søgte den tilbage til Læderstræde. I 1868 købte man af Frimurerne Ejendommen Nr. 7 i Kronprinsensgade for den Sum 43,000 Rdlr., og den 12. Februar 1869 indviedes det nye Hjem. I 1889 erhvervede Foreningen Naboejendommen Nr. 9. Den blev betalt med 116,000 Kroner.

Ved 50-Aars-Jubilæet i 1890 laa Haandværkerforeningen altsaa inde med disse to Ejendomme. Men allerede dengang klagede man over Boligforholdene. Lidt før Nytaar 1894 nedsatte Bestyrelsen et Udvalg paa 3 Medlemmer — Snedkermester ROSTRUP, Murermester MATHIESEN og Tømremester PEDER PEDERSEN —, der med Bistand af en Arkitekt skulde undersøge, om der kunde skaffes tilfredsstillende Dagliglokaler for Medlemmerne ved en Ombygning af de to Ejendomme i Kronprinsensgade. Det blev ikke det sidste Byggeudvalg i Haandværkerforeningen.

Som Aarene gik, var der jævnlig Planer fremme om at rejse Foreningen en ny Bygning paa et helt andet Sted. I 1896 forhandlede man saaledes med Magistraten om en Byggegrund i Kvarteret Vester Boulevard-Studiestræde. Det følgende Aar var der Tale om en Grund mellem Gothersgade og Tornebuskegade. I Foraaret 1900 fremsatte Hof-Dekorationsmaler VILH. HANSEN den Tanke, at Foreningen skulde købe Koncertpalæet i Bredgade, men man fandt, at et saadant Foretagende vilde være over Evne. Samme Aar drøftedes Muligheden af et Magelæg mellem Haandværkerforeningens Ejendomme, der i 1898 var blevet forøget med Nr. 45 i Pilestræde, og den Grund paa Vesterbrogade, som Handelsforeningen af 5. Juni tidligere havde ejet. Der var en Overgang Stemning for denne Plan, men en nærmere Undersøgelse viste, at Grundens Form ikke tillod en for Foreningen passende Bebyggelse. Omtrent ved samme Tid havde man Tilbud om den Hellerungske Ejendom ved Hjørnet af Vester voldgade og Studiestræde, og siden da har man haft sin Opmærksomhed henvendt paa adskillige andre Muligheder.

Naar Haandværkerforeningen erhvervede den ovenfor omtalte Ejendom i Pilestræde, bagved Grundene i Kronprinsensgade, var det for at sikre sig Adgang til at rejse en stor ny Bygning paa det Sted, hvor man nu een Gang var til Huse. Der blev betalt 120,000 Kroner for Nr. 45. Ved Aarsskiftet 1903—04 købte Foreningen yderligere Nr. 43 i Pilestræde for 70,000 Kroner.

Under alt dette søgte man at faa saa meget som muligt ud af Lokalerne i Kronprinsensgade. Til de tid-

ligere omtalte Forbedringer kom saaledes i 1902 Installationen af elektrisk Lys i Festsalen og de tilstødende Lokaler, og omtrent ved samme Tid fik man sig indrettet saaledes, at der blev 3 Laugssale til Raadighed.

Paa den ordinære Generalforsamling i 1906 blev der lidt utaalmodigt — som baade før og senere — lyst efter Byggesagen. Resultatet af Debatten blev nærmest dette, at Kunstsmed OLUF SCHÆBEL konstaterede den rørende Enighed om, at Foreningen skulde bygge, og en ligesaa rørende Enighed om, at den foreløbig ikke havde Raad dertil. Man rejste det Spørgsmaal, om ikke en Kontingentforhøjelse var den rette Vej. Men Kontingentet er den Dag i Dag det samme som i 1867.

Imidlertid havde Foreningen faaet sig et Byggefond. En Aften i Forsommeren 1896 samledes en Kreds af Medlemmer efter en Skovtur i Haandværkerforeningens Lokaler. Tømrermester JENS HANSEN skænkede ved den Lejlighed en Sparekassebog med et Beløb som Grundfond til en Foreningsbygning. Senere tegnede et andet Medlem sig for 50 Kroner om Aaret, og i 1900 blev det beskedne Byggefond forøget med de 1500 Kr., som var Overskudet fra Damekomitéens Indsamling til Anskaffelsen af Foreningsbanneret. To Aar senere vedtog en Plenarforsamling at opfordre Medlemmerne til at støtte Byggefondet ved en frivillig Selvbeskatning, og paa den ordinære Generalforsamling i April 1903 kunde man meddele, at Fondet, med hvad der nu var tegnet, i Løbet af 5 Aar vilde naa op over 11,000 Kroner. Skønt adskillige Organisationer efterhaanden tegnede sig for større Bi-

drag, voxede Fondet dog ikke saa stærkt, at der aabnedes Udsigt til en snarlig Virkeliggørelse af Byggeplanerne. I Begyndelsen af 1911 ejede Byggefondet ca. 40,000 Kroner. Men netop i dette Aar fik man justitsministeriel Sanktion af en Ordning, der bragte Fondet godt frem. Hidtil var hele Haandværkerforeningens Andel af Overskudet fra Varelotteriet — bortset fra det tidligere omtalte Tilskud til Teknologisk Institut — tilfaldet Alderstrøst. Stiftelsen var imidlertid nu saa godt funderet, at man uden at gaa den for nær fremtidig kunde opføre indtil Halvdelen af Lotteripengene paa Byggefondets Konto. Det blev, alene i det første Aar, 16,900 Kroner, og paa det Regnskab, som blev forelagt den ordinære Generalforsamling i April 1915, var Byggefondet voxet til over 124,000 Kroner.

Ved denne Generalforsamling gjorde Formanden, Oldermænd P. O. OLSEN Rede for, hvorledes Bestyrelsen tænkte sig Ordningen af det nye Hus, hvis Opførelse nu ikke længere kunde siges at ligge ude i en fjærn Fremtid, — Haandværkets Hus, som ikke blot skulde rumme Haandværkerforeningen, men ogsaa en Række Haandværks-Institutioner, der nu er spredt rundt om i Byen.

Hvornaar Huset rejses, og *hvor* det rejses, det er Spørgsmaal, som endnu staar hen. Men man tør vel regne med en ikke altfor fjærn Virkeliggørelse af de Drømme om en ny Bygning, hvorom der blev sunget i en munter Vise ved Stiftelsesfesten for 10 Aar siden: »Aa, jeg alt i Drømme ser, naar vi holder Indtog dér, — saa flager vi fra alle vore Vinnever.«

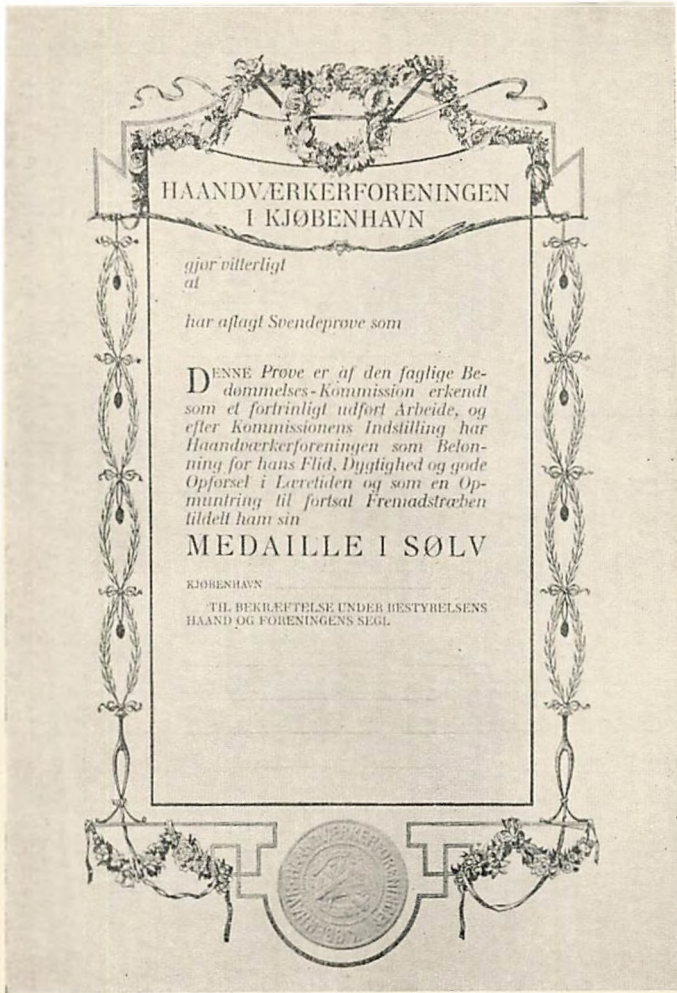
HAANDVÆRKETS UNGDOM

Til Opmuntring af de unge indstiftede Haandværkerforeningen for mange Aar siden sin Medaille for fortrinligt udførte Svendeprøver.

Den 20. Maj 1867 uddeltes 1 Sølvmedaille og 2 Bronce-medailleer. Det var Begyndelsen. Siden er Antallet voxet stærkt, men Medailleens Indstiftelse havde jo ogsaa det Formaal at fremme Aflæggelsen af frivillige Svendeprøver. Der er indtil dette Tidspunkt ialt gennem Haandværkerforeningen uddelt 1533 Sølv- og 1899 Bronce-medailleer.

Lige siden Uddelingen begyndte, har det Reiersenske Fond ydet et aarligt Tilskud til Haandværkerforeningens Medaillefond. Efterhaanden steg Udgifterne, og fra 1901 er det Reiersenske Tilskud forøget fra 600 til 800 Kroner om Aaret. Forskellige Præmielegater er knyttede til Medailleuddelingen, der i saa høj Grad maa siges at have virket efter sin Hensigt. Det Diplom, som følger med Medaille, er affattet i fire Sprog, og har været mange unge Svende til Gavn, naar de færdedes i Udlandet.

Medailleens ene Side bærer Indskriften »Fra Haandværkerforeningen i København«, og paa den anden Side staar Ordene »Naar Alvor og Sandhed forenes

Haandværkerforeningens Medaille-Diplom.

med Flid, naas Maalet«. For 14—15 Aar siden anskaffede Haandværkerforeningen nye Medallediplomer. De blev udført af Professor HANS TEGNER.

Paa 30 Aarsdagen for den første Medailleuddeling,

den 20. Maj 1897, arrangerede Foreningen en stor Udstilling af præmierede Svendestykker. Den var aaben i 5 Dage, og den var saa vellykket, at man bestemte sig til for Fremtiden at foranstalte en saadan

Haandværkerforeningens Medaille for Svendeprover.

Udstilling afholdt hver Sommer. Det har ikke været ualmindeligt, at en Udstilling af den Art er blevet besøgt af 2—3000 Mennesker. I gode Turistsomre har man kunnet konstatere,

at der var ikke faa Udlændinge mellem de Besøgende.

Den halvaarlige Medailleuddeling former sig som en prunkløs Højtidelighed, der ligesom indvier Haandværkets dygtige og fremadstræbende Ungdom til det Kald, der venter. Det er Haandværkerforeningens Formand, som selv forestaar Uddelingen af Medaillerne, og han lægger gærne de unge paa Sinde, at vor Tid mere end nogen anden stiller de store Krav til Uddannelse og fortsat Dygtiggørelse i Haandværkets Tjeneste, — Kravene om Alvor og Sandhed, parret med Flid.

En Svendepveudstilling i Haandværkerforeningen.

DEN NYESTE TID

Efter ROSTRUPS Død i Begyndelsen af Januar 1911 fungerede Haandværkerforeningens Næstformand, Oldermænd P. O. OLSEN, som Formand indtil den ordinære

Tomrermester C. A. TESCH.

Generalforsamling, der fandt Sted den 24. April. Tømrmester TESCH, som havde siddet i Bestyrelsen i otte Aar, ønskede nu at træde tilbage, og der skulde altsaa vælges to nye Bestyrelsesmedlemmer. Fra Generalforsamlingen blev Oldermænd for Malerlauget CLAUD J. OLSEN og Bødkerlaugets Oldermænd CARL C. PETERSEN bragt i Forslag, medens Bestyrelsen havde foreslaaet to

andre Kandidater. De to nævnte Oldermænd blev valgt med en anseelig Majoritet. Ved CLAUD J. OLSENS Valg til Medlem af Bestyrelsen var Næstformandspladsen i Repræsentantskabet blevet ledig, og Repræsentant-

skabet valgte da Hof-Fotograf ELFELT til sin Næstformand.

Paa Bestyrelsens konstituerende Møde blev Oldermænd, Bogbindermester P. O. OLSEN valgt til Formand og Kunstsmid OLUF SCHÆBEL til Næstformand for Haandværkerforeningen. Siden da er to nye Mænd indtraadt i Bestyrelsen, Stenhuggermester RUD. NIELSEN, valgt i April 1913 i Stedet for Oldermænd, Hof-Juvelerer F. DRAGSTED, der frabad sig Genvælg, og Pianofabrikant KNUD MØLLER, som blev valgt i April 1915, da Skrædermester BUCK af Helbredshensyn ønskede at træde tilbage.

Oldermænd, Bogkerm. CARL C. PETERSEN.

Oldermænd DRAGSTED og Skrædermester BUCK havde været Medlemmer af Haandværkerforeningens Bestyrelse lige siden 1901.

— Foreningens Ledelse har ogsaa i de seneste Aar beskæftiget sig med en Række Sager, der hver for sig er af stor Betydning. Et saa vigtigt Spørgsmaal som Erhvervenes Stilling til Grundlovsforandringen foranledigede i 1912 Nedsættelsen af et Udvalg paa 5 Bestyrelsesmedlemmer, der traadte i Forhandling med Delegerede for andre Erhvervsorganisationer. Med Henblik paa den forestaaende Revision af Toldloven

har man fra alle Organisationer under Haandværkerforeningen indsamlet Oplysninger om deres Stilling til Sagen, og det hele Materiale er derefter sendt videre til Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haand-

Hof-Fotograf ELFELT,
Næstform. for Repræsentantsk. siden 1911.

værk. I Anledning af Bogføringsloven nedsatte Bestyrelsen i 1912 et Udvalg, der skulde overveje, hvorledes man bedst kunde vejlede Haandværkerne paa dette Omraade, og i Forbindelse med Haandværkerbanken udarbejdede man Planen for en saadan praktisk Vejledning.

Med Opmærksomhed har Haandværkerforeningen i disse Aar fulgt alle kommunal-socialistiske

Experimenter, som truede de selvstændige Haandværkeres vitale Interesser. I Begyndelsen af 1912 vedtog Plenarforsamlingen enstemmigt at yde Københavns kommunale Vælgerforening al mulig Støtte ved de forestaaende Borgerrepræsentantvalg, og i et Opraab til alle Laugene appellerede man til Haandværkernes Solidaritetsfølelse. Som Repræsentanter for Haandværkerstanden optoges Oldermænd, Murermester ANDR. WILDT og Snedkermester CARL SMITH paa den nævnte Vælgerforenings Kandidatliste, og den 4. Marts 1912, midt under Valgkampagnen, blev der i Haandværker-

foreningens Sal afholdt et Møde, hvortil Foreningens og Laugenes Medlemmer særlig var indbudt. Dette Haandværker-Vælgermøde lededes af Oldermænd P. O. OLSEN. Otte Dage senere fandt Borgerrepræsentant-

valgene Sted, og Oldermænd WILDT blev indvalgt i Byens Raad. Det følgende Aar gennemførtes CARL SMITHS Valg. Ved mangfoldige Lejligheder har disse to Haand-

værkerrepræsentanter talt den næringsdrivende Borgerstands Sag under Forhandlingerne i Borgerrepræsentationen. I Begyndelsen af 1914 udkom Haandværkerforeningens Medlemsblad som et Agitations-Skrift, der ogsaa

blev tilstillet alle de Laugsmestre, som endnu ikke var Medlemmer af Foreningen. Man fandt heri bl. a. et udførligt Referat af de seneste Debatter i Byens Raad angaaende de forskellige kommunal-socialistiske Bestræbelser, mod hvilke Haandværkerstanden maatte ruste sig.

Blandt de Sager, som Repræsentantskabet har drøftet paa Fællesrepræsentationens Foranledning, turde en af de vigtigste være Spørgsmaalet om Forandringer i den nuværende Ordning for Aflæggelse af Svendeprøver. Til Udarbejdelse af ensartede Regler for

Olderm., Hof-Juvelerer FRANTZ DRAGSTED.

Bedømmelsen er der indsamlet et Materiale fra Laugene. Endvidere blev der i sin Tid, paa Bestyrelsens Initiativ, afholdt en Række Møder til Drøftelse af Arbejdsgiverforeningens Forslag til Strikeforsikring.

Stenhuggermester RUD. NIELSEN.

I 1912 rejste Haandværkerforeningen Sagen angaaende *Haandværkets Exportmuligheder*. Snedkermester CARL SMITH holdt den 20. September et længere Foredrag om dette Emne. Der meldte sig det Spørgsmaal, om det ikke vilde være formaalstjenligt, at visse Organisationer indenfor Haandværk og Industri i Fællesskab oprettede et Kontor, som udelukkende skulde virke i Exportsa-

gens Tjeneste. Efter Indbydelse fra Haandværkerforeningen samledes en Aften i November Industriforeningens og Haandværkerforeningens Bestyrelser i sidstnævnte Forenings Lokaler for at drøfte, hvorledes man bedst kunde naa til en større Udnyttelse af dansk Haandværks og Industris Exportchancer. Det var — hvad Oldermænd P. O. OLSEN ogsaa fremhævede i sin Velkomst-Tale — et historisk Møde, for saa vidt som de to Bestyrelser for første Gang samledes til Drøftelse af fælles Anliggender. Man vedtog at nedsætte et Udvalg til nærmere Overvejelse af Sagen og

at indbyde Exportforeningen til Deltagelse i Udvalgets Arbejde.

Den Indstilling, der blev afgivet af dette Udvalg, gik ud paa, at man foreløbig skulde indskrænke sig til at bygge videre paa det bestaaende ved at henstille, at Dansk Exportforening i sin Bestyrelse optog en passende Repræsentation for Haandværkerforeningen og Industriforeningen. Disse Foreninger skulde da tilsige Exportforeningen et aarligt Tilskud.

Saa vel Industriforeningen som Haandværkerforeningen tiltraadte Udvalgets Indstilling, men da Handelsministeriet optog Tanken om Oprettelsen af et Oplysningskontor for Næringsvejene, stillede man Sagen i Bero.

— Mellem Haandværkerforeningen og Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse blev der i 1912 indledet et Samarbejde om Foranstaltningen af en offentlig Skiltekonkurrence. Til Præmier og til Bestridelse af de med Konkurrencen forbundne Udgifter bidrog hver af de to Foreninger 500 Kroner, og Laugene ydede 1200 Kroner. Der indkom ved denne Konkurrence 62 Besvarelser.

— Af Betydning for Haandværkerforeningens indre

Skrædermester H. C. Buck.

Forhold er det af Malerlauget fremsatte Forslag om, at Haandværkerforeningens Medlemmer ogsaa skal være Medlemmer af deres respektive Organisationer. Det er et Spørgsmaal, som man endnu har under

Pianofabrikant KNUD MØLLER.

Overvejelse. Langt større Rækkevidde har Tanken om Oprettelsen af et »Haandværkerraad«. Den er ikke naaet til Afklaring. Det maa være Fremtiden forbeholdt at vise, hvad der kommer ud af denne Sag, som stadig i interesserede Kredse er Genstand for en livlig Drøftelse.

— Med Beklagelse har Haandværkerforeningen set, at den ikke blev direkte repræsenteret i den Kom-

mission, der er nedsat angaaende den fremtidige Ordning af Undervisningen i de tekniske Skoler. Da Jern- og Metalindustrien fremsatte Ønsket om, at Lærlingene skulde have 3 Afteners ugentlig Undervisning, hver Gang i 3 Timer, sammenkaldte Haandværkerforeningen Repræsentanter for interesserede Fag til et Møde, paa hvilket man enstemmigt overfor Kommissionen udtalte sig for, at Det tekniske Selskabs Skole i København bevarede den gældende Ordning, hvorefter Lærlingene undervises 5 Aftener om Ugen, hver Gang i 2 Timer. Siden 1913 har Haandværkerforeningen for-

øvrigt ydet Teknisk Skole et aarligt Tilskud paa 500 Kroner, og Foreningen sender nu til Det tekniske Selskabs Generalforsamling 125 Delegerede, som vælges indenfor de forskellige Laug.

Til beslægtede Sammenslutninger som Rejsestipendieforeningen og Lærlingeforeningen staar Haandværkerforeningen i det venskabeligste Forhold. Oprindelig synes Forholdet til Lærlingeforeningen, der blev stiftet i 1874, at have været lidt køligt. Man var maaske dengang tilbøjelig til at betragte den som en Konkurrent. Gamle KAPTAJN LARSEN vidste at fortælle, hvorledes Haandværker-

Prof. C. NYROP,
Haandværkerforeningens Æresmedlem.

foreningen i den første Tid havde nægtet at overlade Lærlingeforeningen et Lokale til dens Møder. Men en saadan Misstemning maa hurtigt være forsvundet.

En forholdsvis ny Institution som Foreningen »Dansk Arbejde« havde allerede ved sit Program Krav paa Sympathi i Haandværkerkredse. Da den unge Forening i 1913 arrangerede sin »danske Uge«, ydede Haandværkerforeningen et Tilskud, og den valgte Repræsentanter til at deltage i Arbejdet for denne Demonstrations-Uge.

— Den 31. Juli 1913 fyldte Prof. C. NYROP 70 Aar.

Han modtog paa denne Dag Meddelelse om, at Haandværkerforeningen havde udnævnt ham til Æresmedlem i dyb Erkendelse af hans fortjenstfulde Arbejder om Haandværkets Historie og af den Interesse, som

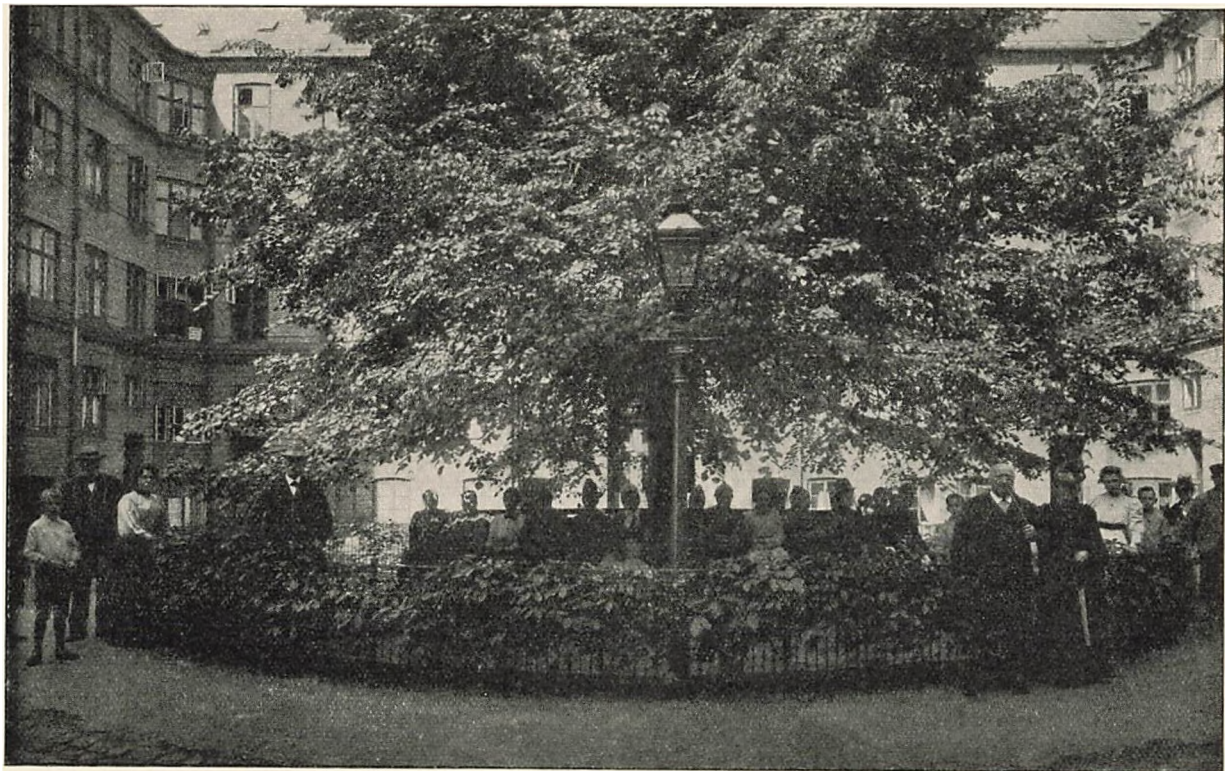

Kancelliraad IPSEN.

han i saa mange Aar har vist dansk Haandværk, ikke mindst hvor det gjaldt de unges Dygtiggørelse. Det Æres-Diplom, som man overrakte Prof. NYROP, er smykket med Billeder af Haandværkerforeningens Bygning i Kronprinsensgade og Alderstrøst og med Emblemerne for de Laug, hvis Historie han har skrevet.

Aaret forud — den 26. Februar 1912 — fejrede *Alderstrøst* sit 50 Aars-Jubilæum, og Prof. NYROP, der

havde forfattet det smukke Jubilæumsskrift, holdt Hovedtalen ved den Formiddagshøjtidelighed, som var henlagt til Festsalen i Stiftelsen ved Nørrebrogade. Ved samme Lejlighed afslørede man i Stiftelsens Gaard en Buste af ROSTRUP. Tolv af de gamle Beboere, alle Veteraner fra 64, stod under Afsløringshøjtideligheden Busten nær som Æresvagt. De gamle Veteraner, der alle bar Krigsmedaillen, havde selv udtalt Ønsket om at være med til at hædre ROSTRUPS Minde. Haandværkerforeningens Formand, Oldermænd P. O. OLSEN,

Gaardinterior fra »Alderstrøst«, Nørrebrogade.

kunde paa denne Festdag føje Sølvkorset til sit Ridderkors, og Formanden for Haandværkerforeningens Repræsentantskab, Oldermænd JOHS. FITZNER, blev udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Dr. polit. MACKEPFRANG.

Fra den kongelige Porcelænsfabrik udsendtes en Mindeplatte i Anledning af Jubilæet.

Den Udvikling, som Haandværkerforeningens Stiftelse er undergaaet, maales med store Tal. Ved Slutningen af 1862 ejede Alderstrøst ca. 109,000 Kroner. Nu ejer den ca. 2,590,000 Kroner — begge Ejendomme er gældfri —, derunder en Legatkapital paa langt over 1 Million. Efter Forløbet af det før-

ste Femaar var der 16 Friboliger. Nu er der 340, og de fordeler sig saaledes: I Alderstrøst ved Nørrebrogade er alle 189 Boliger fri; i Stiftelsen ved Møllegade er der 151 Friboliger, og de resterende 119 Boliger er udlejede paa moderate Betingelser. Det samlede Antal af Fribeboere opgøres nu mod Slutningen af 1915 til 433, og der er ialt i Tidsrummet 1862—1915 uddelt 1013 Friboliger, som har været beboet af tilsammen 1427 Personer. Til hver Enkeltbolig og til hver Toværelses-Lejlighed er der nu knyttet en aarlig Understøttelse paa henholdsvis 56 og 84 Kroner, nærmest

beregnet som Hjælp til Brændsel. Samler man disse Understøttelser og andre Ydelser med Friboligernes Lejeværdi, naar man op til meget betydelige Summer, f. Ex. for Femaaret 1907—12 henved 490,000 og for de sidste tre Aar omtrent 347,000 Kroner.

Det største Legat, som hidtil er tilfaldet Alderstrøst, kom til Udbetaling i indeværende Aar. Det er Entreprenør JENS ELIASSENS Legat, en Kapital paa op imod 340,000 Kroner. I 1912 fik Haandværkerforeningen ved Afslutningen af Dødsboet efter Smedemester R. BOSSIN udbetalt et Legat til Alderstrøst paa over 55,000 Kr. Renten heraf skal ikke anvendes til Friboliger, men aarligt — uden Forringelse af Pengeydelsen fra Stiftelsen — uddeles i Portioner paa 50 Kroner til Fribeboere, saaledes at Smedemestre og disses Enker har Fortrinsret. Det er det største Legat, som Alderstrøst ejer af denne Art.

Der staar i Porten til Stiftelsen ved Nørrebrogade et stilfærdigt lille Vers:

Derude er Dagen med Arbejd og Flid,
 Herinde er Hvilen ved Aftentid;
 Derude er Trætte og Kiv desværre,
 Herinde er Fred med sig selv og Vorherre;
 Derude er Sorg over knugende Nød,
 Herinde er Tak for det daglige Brød.
 Gud signe paa Jord og med Himmerigs Lyst,
 Hver den, som bar Sten til Alderstrøst.

Der er mange, som har baaret Sten til Haandværkerforeningens Stiftelse.

Den ældste af de Gamle derinde er Professorinde NEBELONG, Enke efter Arkitekt J. H. NEBELONG, der efter Arkitekt THEODOR SØRENSENS Død opførte et

Par af Bygningerne i Nørrebrogade-Kompleket. Professorinde NEBELONG, som har boet i Alderstrøst siden 1871, er med sine snart 100 Aar stadig rask og rørig. Den gamle Dame blev født 7. April 1816.

Interior fra »Alderstrøst«, Møllegade.

Haandværkerforeningens Bestyrelse, der ogsaa er Bestyrelse for Alderstrøst, har i 1915 taget en ny Op-gave op: at skaffe en Del af de gamle Fribeboere et fjorten Dages Landophold. Det er Formanden, Oldermannd P. O. OLSEN, som har rejst denne Sag. Alderstrøsts Generalforsamling, der bestaar af Haandværkerforeningens Bestyrelse og Haandværkerstandens Repræsentantskab, bevilgede ved Foraarstide 5000 Kroner i det Øjemed, og Bestyrelsen arrangerede sig

derefter med to Sommerpensionater i Farum og Fredensborg.

I 1875 blev der for første Gang ansat en Inspektør ved Stiftelsen. Det var Løjtnant KNUD KNUDSEN. Han

afløstes i 1885 af Assistent i Krigsministeriet, Løjtnant CHARLES JØHNCKE, der havde overtaget Sekretærposten i Haandværkerforeningen efter LASENIUS KRAMPS Død — KRAMP var, med en enkelt Afbrydelse, Sekretær lige fra 1840 til sin Død i 1876 — og som nu virkede i begge Stillinger indtil 1898. Derefter var Kancelliraad NODERMANN Inspektør for Afdelingen ved Nørrebrogade, indtil Ma-

A. J. THOMSEN,
Sekretær i Haandværkerforeningen.

lermester VICTOR HANSEN overtog dette Hverv fra 1. Januar 1903. Efter JØHNCKE var Overretssagfører G. W. HØST Sekretær i Haandværkerforeningen for et Tidsrum af 3 Aar. Saa blev VICTOR HANSEN Sekretær, og da han ved Nytaar 1911 traadte tilbage for udelukkende at kunne ofre sig for Alderstrøst, blev Sekretærposten overdraget til Dr. polit. EDV. MACKEP-RANG. Den 23. November 1914 døde VICTOR HANSEN i en Alder af 75 Aar. Gennem en lang Aarrække havde denne gamle Haandværksmester virket trofast for Haandværkerforeningens Interesser, baade som

Bestyrelsesmedlem og siden som Foreningens Sekretær og som Inspektør paa Alderstrøst.

For Møllegade-Komplekset havde J. JOHANSEN været Inspektør fra 1894 til sin Død i 1897. Efter ham fulgte

Bibliothekar V. HEIBERG.

Kancelliraad, Malermester L. J. IPSEN, der gennem 15 Aars Virksomhed som Inspektør i Møllegade vandt den største Anerkendelse fra alle Sider. Han var omtrent 77 Aar gammel, da han døde i Foraaret 1913.

Den 1. Juni 1912 blev dav. Sekretær i Gentofte Kommunes Sundhedskommission A. J. THOMSEN ansat som Sekretær i Haandværkerforeningen. Han har tillige Tilsyn med

begge Stiftelserne, hvis Administration samtidig med hans Ansættelse blev lagt direkte ind under Foreningens Hovedkontor. Sekretær THOMSEN er — saaledes som de to foregaaende Sekretærer har været det — Ansvarhavende for Haandværkerforeningens Medlemsblad, der i de senere Aar er blevet udvidet en Del.

— Paa 70-Aarsdagen for ROSTRUPS Fødsel, den 2. August 1915, modtog Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening en Gave fra Haandværkerforeningen, Snedkerlauget og Træindustriens Fabrikantforening for København og Omegn. Det var KASPAR ROSTRUPS Por-

træt, udført af Maleren HERMAN VEDEL. Billedet har nu sin Plads i Arbejdsgiverforeningens Vestibule Side om Side med de malede Portræter af afdøde Etatsraad N. ANDERSEN og den nuværende Formand for Arbejdsgiverforeningen, Direktør HAUBERG.

— I de senere Aar har Haandværkerforeningen et Par Gange arrangeret Udstillinger af Haandværksfrembringelser, der paa en eller anden Maade er Udtryk for noget nyt. Det er en Virksomhed, som man dog først vil kunne sætte i System, naar Foreningen engang faar rummeligere Forhold at virke under. Den nyttige Foredragsvirksomhed fortsættes Aar efter Aar. Et andet betydningsfuldt Led i Oplysningsarbejdet er det store Bibliothek, der nu tæller langt over 10,000 Bind. Haandværkerforeningen har været saa heldig at finde en dygtig Bibliothekar i VILKEN HEIBERG og at kunne bevare ham for Bibliotheket gennem en meget lang Aarrække. Den 1. April 1914 fejrede VILKEN HEIBERG 40-Aars Jubilæum som Bibliothekar i Haandværkerforeningen.

— Med sine halvtredje Tusind Medlemmer og med en pekuniær Status, der i de senere Aar er bleven meget forbedret, staar Haandværkerforeningen paa sin 75-Aarsdag saa stærkt og trygt som ingensinde før.

FORENINGENS VÆXT

Under Haandværkerforeningens Banner er der for Tiden samlet 45 Organisationer med Delegerede i Repræsentantskabet og med Repræsentanter, som er valgte af Haandværkerforeningens Generalforsamling.

I de 25 Aar, der er forløbne siden 50-Aarsdagen, har Foreningen øget sit Medlemsantal med henved 1500. Hvorledes denne Udvikling er gaaet for sig, viser efterstaaende Opgørelse over Medlemstallene fra Begyndelsen af hvert enkelt Aar:

1. Januar 1890:	1002	Medlemmer.	1. Januar 1903:	1516	Medlemmer.
— 1891:	1060	—	— 1904:	1533	—
— 1892:	1103	—	— 1905:	1535	—
— 1893:	1154	—	— 1906:	1523	—
— 1894:	1212	—	— 1907:	1579	—
— 1895:	1320	—	— 1908:	1589	—
— 1896:	1327	—	— 1909:	1649	—
— 1897:	1391	—	— 1910:	1959	—
— 1898:	1444	—	— 1911:	2131	—
— 1899:	1470	—	— 1912:	2157	—
— 1900:	1500	—	— 1913:	2217	—
— 1901:	1508	—	— 1914:	2270	—
— 1902:	1523	—	— 1915:	2270	—

I November 1915: ca. 2450 Medlemmer.

Der er i denne Periode 2 Nedgangsaaer og 1 Aars Stagnation. Ellers har der stadig været Fremgang, om end jævnlig en ret minimal. Det største Spring gøres

i 1909—10. Ved et Bestyrelsesmøde i Efteraaret 1909 hændte det, at man paa een Gang — hvad der vistnok maatte siges at være enestaaende i Foreningens Historie — optog 97 nye Medlemmer, og deraf var de 71 Bagermestre, alle indmeldt af Oldermænd JOHS. FITZNER. For øvrigt var der netop i det Aar blevet nedsat et Agitationsudvalg med Snedkermester CARL SMITH som Formand.

Den solide Stigning i den forløbne Del af Aaret 1915 er et godt Varsel for den nærmeste Fremtid.

DE TO FORENINGER I FORENINGEN

Der findes indenfor Haandværkerforeningens Rammer et Par selvstændige Institutioner, eller — om man vil — to Foreninger i Foreningen: *Understøttelseskassen* og *Begravelseskassen*.

»Understøttelseskassen i Københavns Haandværkerforening« er den ældste af de to. Den blev stiftet i 1856 paa Moderforeningens Fødselsdag, den 20. November, og Forslaget om dens Grundlæggelse blev fremsat af Skomagermester MOST, den samme, der gav Stødet til Oprettelsen af Skomagerlaugets Stiftelse. MOST døde 1886 i en Alder af 77 Aar.

En Julebasar i 1855 indbragte 780 Rdlr., som ved Hjælp af en Fugleskydning blev forøget til 850 Rdlr., og dermed havde man et Grundfond, der tillod Oprettelsen af en »Understøttelses- og Laanekasse«. Oprindeligt tilsigtede man kun at hjælpe *Enker* efter Haandværkerforenings-Medlemmer, men i 1869 forandrede dette Forhold, saaledes at man ogsaa tog sig af trængende Medlemmer indenfor Haandværkerforeningen. Laaneverksamheden blev opgivet i 1892. Siden da er der udelukkende ydet Pensioner og Understøttelser.

Da *Understøttelseskassen* havde bestaaet i 5 Aar, paabegyndte den sin hjælpende Virksomhed. I 1914 blev der udbetalt 14 Pensioner à 100 Kroner og 5 midlertidige Understøttelser, hver paa 60 Kroner. Fra den første Begyndelse indtil 1. Januar 1915 har *Understøttelseskassen* ialt uddelt 47,707 Kroner. Den tæller for Tiden over halvtredje Hundrede Medlemmer, og den havde ved Begyndelsen af Aaret 1915 en Formue paa omtrent 67,500 Kroner.

Skønt *Understøttelseskassen* nærmer sig de 60 Aar, har den kun haft 3 Formænd: Malermester GEISLER fra dens Stiftelse til Februar 1882, derefter

Murermester ETTE, som døde i 1902, og efter hans Død den nuværende Formand, Skomagermester WALD. LASSEN.

De øvrige Medlemmer af Bestyrelsen er Skrædermester H. C. BUCK, Pianofabrikant EMIL FELUMB, Skrædermester VILH. KROLL og Haandværkerforeningens Formand, Oldemand, Bogbindermester P. O. OLSEN. I Følge Lovene skal Moderforeningens Bestyrelse af sin Midte vælge et Medlem til Bestyrelsen saavel for *Understøttelses-* som for *Begravelseskassen*.

Den 25. Januar 1888 stiftede Tømrermester PEDER

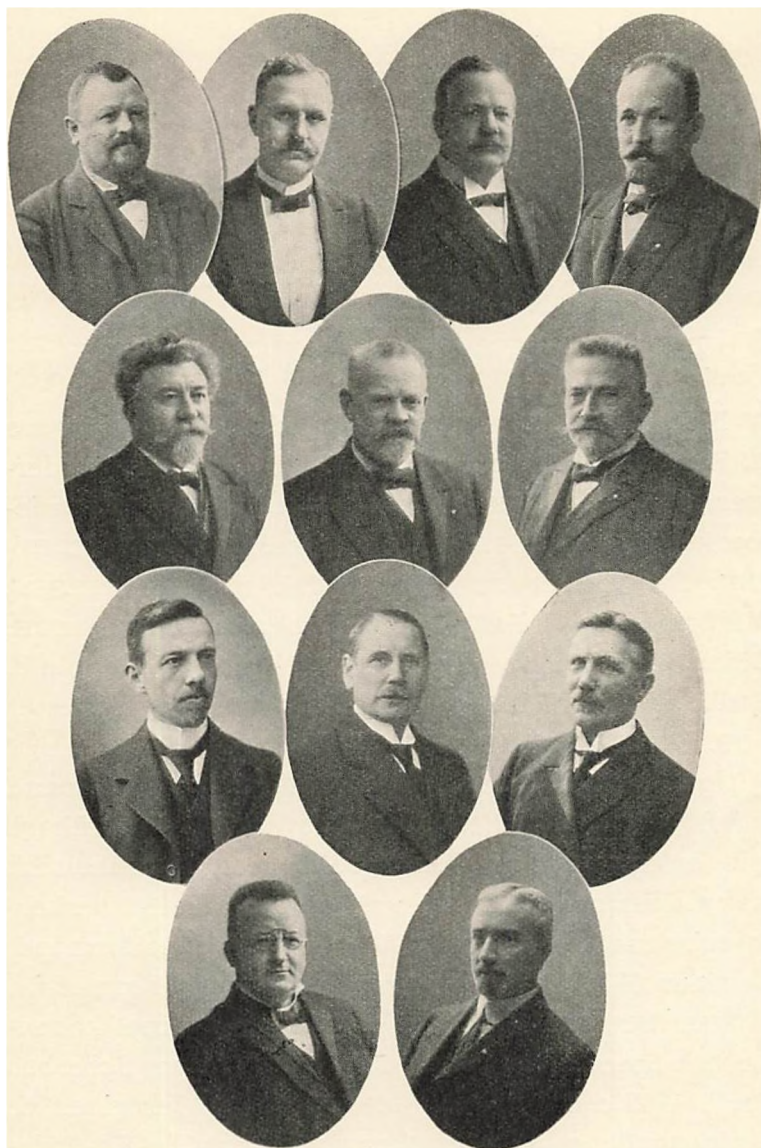
Skomagermester WALD. LASSEN,
Understøttelseskassens Formand.

PEDERSEN og Fabrikant ADAM PETERSEN Haandværkerforeningens Begravelseskasse. Tømremester P. PEDERSEN blev strax valgt til Formand, og han røgter stadig dette Hverv. Fabrikant ADAM PETERSEN døde for en Snes Aar siden.

Begravelseskassen begyndte med 25, men har nu ca. 750 Medlemmer. Dens Formue udgør for Tiden ca. 42,000 Kroner. Den Begravelseshjælp, som ydes, andrager i hvert enkelt Tilfælde 500 Kroner. I 1914 blev der saaledes udbetalt 9500 Kr. I Aarenes Løb er det blevet til store Summer. Begravelseskassen har ialt indtil November 1915 udbetalt ikke mindre end ca. 125,000 Kroner.

I Kassens Bestyrelse sidder, foruden P. PEDERSEN, Næstformanden, Snedkermester P. A. ØRNBERG, der fra første Færd har været Medlem af Bestyrelsen, Fabrikanterne G. OLANDER og A. ZUSCHLAG samt Oldermænd, Malermester CLAUD J. OLSEN, der er valgt af Haandværkerforeningens Bestyrelse.

Baade Understøttelses- og Begravelseskassen har under en dygtig og omsigtsfuld Ledelse været til megen Nytte i den Kreds, som er deres Virkefelt.

Foreningens Bestyrelse samt Repræsentantskabets Formand og Næstformand.

Malerm. CLAUS J. OLSEN. Bødkerm. CARL C. PETERSEN. Snedkerm. CARL SMITH. Murerm. VALD. BALD. Tømrerm. PEDER PEDERSEN. Bogbinderm., Fmd. P. O. OLSEN. Fhv. Skomagerm., Red. EDV. NIELSEN. Pianofeb. KNUD MØLLER. Kunstm. Næstform. OLUF SCHÆBEL. Stenhm. RUDOLPH NIELSEN. Bøgerm., Repræsentantsk. Fmd. JOHNS. FITZNER. Hof-Fotograf, Repræsentantsk. Næstfmd. P. ELFELT.

BESTYRELSEN OG REPRÆSENTANTSKABET

I November 1915 bestaar Haandværkerforeningens Bestyrelse af Formanden, Oldermænd, Bogbindermester P. O. OLSEN, Næstformanden, Kunstsmedemester OLUF SCHÆBEL, Tømrermester PEDER PEDERSEN, fhv. Skomagermester, Redaktør EDV. NIELSEN, Murermester V. BALD, Snedkermester CARL SMITH, Oldermænd, Malermester CLAUD J. OLSEN, Oldermænd, Bødkermester CARL C. PETERSEN, Stenhuggermester RUD. NIELSEN og Pianofabrikant KNUD MØLLER.

Lige siden 1897 har P. O. OLSEN været Oldermænd for Bogbinderlauget, og han kan saaledes se tilbage paa en meget lang Funktionstid som københavnsk Laugsoldermand. I 1901 kom han ind i Haandværkerforeningens Bestyrelse, i 1906 blev han Næstformænd, og siden 1911 har han været Foreningens Formænd.

OLUF SCHÆBEL tilhører en meget gammel københavnsk Smedeslæggt. Den i 1728 afdøde Hans Schæbel, der i 1708 nævnes som Mester for et Jerngitter til Springvandet paa Gammeltorv, var hans Tip-Tip-Oldefader. For ca. 60 Aar siden var der i København 6 selvstændige Smedeforretninger, hvis Indehavere bar det Schæbel'ske Navn. Oluf Schæbel, der siden 1912

er Formand for Kleinsmedemester- og Mekanikerforeningen for København og Omegn, blev 1902 indvalgt i Haandværkerforeningens Bestyrelse og er Næstformand fra 1911.

Bestyrelsens længst fungerende Medlem er PEDER PEDERSEN. Han kunde i 1913 fejre 25-Aars-Jubilæum baade som Medlem af Foreningens Bestyrelse og som Formand for Haandværkerforeningens Begravelseskasse.

EDV. NIELSEN tæller blandt sine Forfædre, baade paa fædrene og mødrene Side, københavnske Skomagermestre gennem 5 Generationer. Han blev i 1906 Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse.

V. BALD, der sammen med OLUF SCHÆBEL og RUD. NIELSEN udgør det bygningskyndige Element i Alderstøt-Udvalget, og CARL SMITH, som særlig har været virksom for Exportsagen, er siden 1907 Medlemmer af Bestyrelsen.

I 1911 indvalgtes CLAUD J. OLSEN, der i et Par Aar havde været Repræsentantskabets Næstformand, og CARL C. PETERSEN i Haandværkerforeningens Bestyrelse. CLAUD J. OLSEN har været Oldemand for Mallerlauget siden 1905, og CARL C. PETERSEN er fra 1910 Bødkerlaugets Oldemand.

RUDOLPH NIELSEN, Indehaveren af E. Nielsens mekaniske Stenhuggeri, hvis Oprindelse kan føres saa langt tilbage som til 1797, blev i 1913 Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse.

Det yngste Bestyrelsesmedlem, KNUD MØLLER, blev valgt paa den ordinære Generalforsamling i 1915. Han repræsenterer det tredje Møller'ske Slægtled indenfor

dansk Pianofabrikation. Haandværkerforeningens Bestyrelse har paa et Møde i November 1915 nedsat et Udvalg, som skal arrangere Kammermusik-Aftener med et populært Tilsnit. Der optages her en ny Virksomhed indenfor Foreningen. Pianofabrikant KNUD MØLLER er Medlem af dette Udvalg.

Repræsentantskabet tæller i alt 90 Medlemmer. Dets Formand er JOHS. PITZNER, der har røgtet dette Hverv fra 1909. I 1903 blev PITZNER Oldemand for Bagerlauget, og paa Fællesdelegeretmødet i Odense i Sommeren 1915 blev han valgt til Formand for Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk.

Hof-Fotograf ELFELT, Formanden for Dansk fotografisk Forening, er siden 1911 Næstformand for Repræsentantskabet.

— Med disse Mænd paa de fremskudte Poster fejrer Haandværkerforeningen sit 75 Aars-Jubilæum, og Jubilæumsfestlighedernes Midtpunkt er den store Udstilling i Raadhusets Hal. Denne Udstilling vil i en samlet Sum vise, hvad der er udrettet i de svundne Aar, og den vil mane den gamle Haandværkerforening og dens Mænd til fortsat Virke for Haandværkstandens Tarv.
